M. T.

TVLLII CI-
CERONIS EPISTO-
LARVM LIBRI
QVATVOR.

Cum postremis *H. Stephani*, & *D. Lambini* editionibus diligenter collati, & quàm accuratissimè emendati.

IOANNE STVRMIO *puerili educationi confecti.*

Huic Editioni accesserunt Græca Latinis expressa.

E.8.67
S 193

LONDINI,
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS
Stationariorum. 1615.

Cum Privilegio.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM LIBRI QVATVOR.

IOAN. STVRMIVS IACOBO STVRMIO FRATRI. S.

AVdiuisti sæpè (vt memini) ex me, Iacobe frater, studiorum nostrorum finem, rerũ cognitione, & orationis elegantiam esse debere. Rerum etiã doctrinã, sine sapientia religionis minimum prodesse, & dicendi rationem absque optimorum scriptorum assidua lectione atque artificiosa imitatione non comparari talem, qualem desideramus. Itaque sæpenumerò dixi, si meministi, ad religionem pueros excitandos esse, & proponendum illis in scholis Ciceronem: quorum altera mentem, alter linguam optimè possit informare. Sed habenda ratio est, in educatione linguæ, non solùm ætatum, sed etiam virium & ingeniorum. Ab Epistolis principium rectè sumi potest, si deligantur, quæ argumento faciles sunt, & sunt rerum non ignotarum, atque huiusmodi verborum, quæ in nostra manserunt consuetudine. Hanc rationem ego in hisce quatuor libris con-

ficiendis secutus sum: atq; artificiosissimè, neque sapientissimè scriptas Epistolas delegi, sed quæ à pueris intelligi possent, & haberent nostræ consuetudinis verba, & sermonis quotidiani sententias, earúmq; formas, nobis quidem non vsitatas, sed tamen apertas, & elegantes, & doctas. Hæc ego ad te mitto, quò videas me in eadem adhuc esse sententiâ, in quâ fui olim. Amabò te optatissime frater, perge porrò in hoc literarum curriculo progredi. Audio nihil de studijs tuis, absum procul; metuo valdè cum cogito posse fieri, vt non meis optatis, & patris expectationi satisfacias. Expecto literas tuas, vt intelligam, tum quantum profeceris, tum quantum de te possimus deinceps sperare. Vale Argentinæ tertio Calendas Februarij.

Anno 1539.

M.T.CICERO

TERENTIÆ SALVTEM PLVRIMAM DICIT.

Fam. lib. 14. Epistola 22.

SI vales, benè est, ego valeo. Nos quotidiè tabellarios vestros expectamus: qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit; faciemúsque te statim certiorem. Valetudinem tuam curà diligenter. Vale. Caleud. Septembris.

M.T.C. Terentiæ, S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 12.

SI vales, bene est, ego valeo. Da operam vt conualescas: quod opus erit, vt res, tempúsque postulat, prouideas atq; administres, et ad me de omnibus rebus quàm sæpissimè literas mittas. Vale.

M.T.C. Terentiæ, S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 8.

SI vales, benè est, ego quidem valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissimè. Nam mihi & scriptum, & nunciatum est, te in febrim subitò incidisse. Quod celeriter me feceris de Cæsa-

ris literis certiorem, feciſti mihi gratum. Item poſthàc ſi quid opus erit, ſi quid acciderit noui, facies vt ſciam. Cura vt valeas. Vale. Datum 4. Nonas Iunias.

M.T.C.Terentiæ S.P.D.Fam lib.14.Ep.14.

SI vales, bene eſt, valeo. Nos neque de Cæſaris aduentu, neque de literis quas Philotimus habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam fac vt cures. Vale. Tertio Idus Sextiles.

M.T.C.Terentiæ S.P.D.Fam lib.14.Epiſt.23.

SI vales, bene eſt, valeo. Reddita mihi iam tandem ſunt à Cæſare litera, ſatis liberales, & ipſe opinione celeriùs venturus eſſe dicitur. Cui vtrùm obuiàm procedam, an hîc eum expectem, cum conſtituero, faciam te certiorem. Tabellarios mihi velim quamprimùm remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Prid. Idus Sext.

M.T.C.Terentiæ S.P.D.Fam.lib.14.Epiſt.17.

SI quid haberem, quod ad te ſcriberem, facerem id, & pluribus verbis, & ſæpius. Nũc quæ ſunt negotia, vides. Ego autem quomodo ſim affectus, ex Lepta & Trebatio poteris cognoſcere. Tu fac, vt tuam, & Tullię valetudinem cures. Vale.

M.T.C.Terentiæ S P.D.Fam.lib.14.Epiſt.15.

SI vales, bene eſt, valeo. Conſtitueramus, vt ad te antea ſcripſeram, obuiàm Ciceronem Cæſari mittere: Sed mutauimus conſilium, quia de illius

illius aduentu nihil audiebamus. De cæteris rebus, etsi nihil erat noui, tamen quid velimus, & quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. 12. Calend. Quintiles.

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 19.

IN maximis meis doloribus exercitat me valetudo Tulliæ nostræ. De quâ nihil est, quòd ad te plura scribam: tibi enim aquè magnæ curæ esse certò scio. Quòd me propiùs vultis accedere, video ita esse faciendum: & iam ante feciſſem: sed me multa impedierunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto literas, quas ad me quamprimùm perferendas cures velim. Da operam vt valeas.

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 12.

QVòd nos in Italiam saluos veniſſe gaudes, perpetuò gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnísque iniurijs, metuo ne id consilij ceperimus, quod non facilè explicare possimus. Quare, quantum potes, nos adiuua. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quòd te des hoc tempore, nihil est: & longum est iter, & non tutum. Et non video quid prodeſſe possis, si veneris. Vale. Datum prid. Nonas Nouemb. Brunduſij.

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 11.

SI vales, bene est, valeo. Tullia nostra venit a me pridiè Idus Iunij, cuius summâ virtute

singulari humanitate, graniore etiam sum dolore affectus, nostra factum esse negligentia, vt longè alia in fortuna esset, atque eius pietas ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cneum Salustium. Si profectus erit, faciam te certiorem. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale, 17. Calend. Quint.

M.T.C. Tyroni. S.P.D. Fam. lib. 16. Epist. 2.

SEptimum iam diem Corcyræ tenebamur: Quantem Pater, & filius Buthroti. Solicitieramus de tuâ valetudine mirum in modum, nec mirabamur nihil à te literarum; ijs enim ventis istinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyræ non sederemus. Cura igitur te, & confirma, & cùm commodè, & per valetudinem, & per anni tempus nauigare poteris, ad nos amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligat. Charus omnibus expectatúsq; venies. Cura, vt valeas etiam atque etiam, Tyro noster. Vale. 15. Cal. Nouemb. Corcyra.

M.T.C. Tyroni. S.P.D. Fam. 16. 4.

NOn queo ad te nec lubet, scribere, quo animo sim affectus; tantum scribo, & tibi, & mihi maximæ voluptati fore, si te firmum quamprimùm videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia 120. Leucade aut te ipsum, aut tuas literas à Mariane putabam me accepturum. Quantum me diligis, tum fac vt valeas, vel quantum te à me scis diligi.

diligi. Nonis Nouemb. Alyziâ.

Cicero filius Tyroni. S P.D. Fam. lib. 16. Ep. 15.

ETsi iustâ, & idoneâ vsus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamen id ne sepius facias rogo. Nam etsi de republicâ rumoribus, & nuncijs certior fio, & de suâ in me voluntate semper ad me perscribit pater: tamen de quauis minimâ re scripta à te ad me Epistola semper fuit gratissima. Quare cùm imprimis tuas desiderem literas, noli committere, vt excusatione potius expleas officium scribendi, quàm assiduitate literarum. Vale.

M.T.C. Seruitio Sulp. S P.D. Fam. lib. 13 Ep. 25.

HAgesaretus Larissæus, magnis meis beneficijs ornatus in consulatu meo, memor, & gratus fuit; neq; posteà diligentissimè coluit. Eum tibi magnoperè commendo, vt & hospitem & familiarem meum, & gratum hominem, & virum bonum, & principem ciuitatis suæ, & tuâ necessitudine dignissimũ. Per gratum mihi feceris, si deberis operam, vt is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M.T.C. Trebatio. S.D. Fam 7. 18.

EPistolam tuam, quam accepi ab L. Aruncio, reconsidi innocentem, nihil enim habebat, quod non vel in concione rectè legi posset. Sed & Aruncius ita te mandasse aiebat, & tu adscripseras. Cùm illud esto, nihil te ad me posteà adscripsisse miror, præsertim tam nouis rebus. Vale.

M.T.C.Q.

M.T.C. Q.Val. Q.Fil.S.D.Fam.13.ex Epist.6.

P. Cornelius, qui tibi has literas reddidit, est mihi à P. Cuspio commendatus: cuius causâ, quantoperè cuperem, deberémque, profectò ex me facilè cognouisti. Vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione mihi Cuspius quam maximas, quàm primùm, quàm sæpissimè, gratias agat. Vale.

M.T.C.S.P.D.C.Memmio. Fam.l.13.Ep.3.

AVlum Fusium, vnum ex meis intimis, obseruantissimum studiosissimúmq; nostri eruditum hominem, & summâ humanitate, tuâque amicitiâ dignissimum, velim ita tractes, vt mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, quàm quod gratissimum. Ipsum præterea à summo officio & summâ obseruantiâ tibi in perpetuum deuinxeris. Vale.

M.T.C.S.P.D.Cornificio.Fam.lib 12.Epist.27.

SExtus Ausidius, & obseruantiâ, quâ me colit, accidit ad proximos: & splendore, equiti Romano nemini cedit. Est autem ita temperatus moderatísque moribus, vt summa seueritas summâ cum humanitate iungatur. Cuius tibi negotia quæ sunt in Africâ, ita commendo, vt maiore studio, magísue ex animo commendare non possem. Per gratum mihi feceris, si dederis operam, vt intelligat meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer, mi Cornifice, rogo. Vale.

Cice

Cicero Basilio S.P.D.Fam.6.15.

TIbi gratulor: mihi gaudeo: te amo: tua tueor: à te amari, & quid agas, quidq; istic agatur certior fieri volo. Vale.

D Brutus Imp. Tul.Cic.S.P.D.Fam.11.4.

SI de tuâ in me voluntate dubitarem, multis à te verbis peterem, vt dignitatem meam tuerêre: sed profectò est ita, vt mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad Transalpinos cum exercitu, non tam nomen captans imperatorium, quàm cupiens militibus satisfacere, firmósque eos ad tuendas nostras res efficere; quod mihi videor consecutus: nam & liberalitatem nostram, & animum sunt experti. Cùm omnium bellicosissimis bellum gessi, multa castella cepi, multa vastani. Non sine causâ ad Senatum literas misi. Adiuua nos tua sententia: quod cùm facies, ex magna parte communi commodo inseruieris. Vale.

M.T.C. Seruio Sulpitio.S.P.D.Fam.13.20.

ASclapone Patrensi, medico, vtor valdè familiariter, eiúsque tum consuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum: in quâ mihi tum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, beneuolentiáque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo: & à te peto, vt des operam, vt intelligat diligenter me scripsisse de se, meámque commendationem vsui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

M.T.C.

M. T. C. Appio. S. P. D. Fam. 10. 29.

DE meo ſtudio erga ſalutem, & incolumitat tuam, credo te cognoſcere ex literis tuorum quibus me cumulatiſſimè ſatisfeciſſe certò ſcio nec ijs concedo, quanquam ſunt ſingulari in te benevolentiâ, vt te ſaluum malint, quàm ego. Illi mihi neceſſe eſt concedant, vt tibi plus, quàm ipſi hoc tempore prodeſſe poſſim: quod quidem nec deſtitui facere, nec deſiſtam: & iam in maximâ re feci, & fundamenta ieci ſalutis tuæ. Tu fac bono animo magnóq; ſis, méque tibi nullâ re defuturum eſſe confidas. Pridiè Nonas Quintiles. Vale.

M. T. C. Mario. S. P. D. Fam. 7. 4.

AD viij. Calen. Iulias in Cumanum veni cum Libone tuo, vel noſtro potius: in Pompeianum ſtatim cogito: ſed faciam te antè certiorem. Tecum ſemper valere cupio, tum certè, dum hîc ſumus. Vides enim quantò poſt vnà futuri ſumus. Quare ſi quid conſtitutum cum podagrâ habes, fac in alium diem differas. Cura igitur vt valeas, & me hôc biduo, aut triduo expecta. Vale.

Cicero Planc. Imp. Conſ. Deſ. S. P. D. Fam. 10. 14.

O Gratam famam, biduo ante victoriam! de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs atq; etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt. Fugiſſe enim ex prælio Mutinenſi dicuntur notiſſimi latronum duces. Eſt autem non minus gratum extrema delere, quàm prima depellere. Equidem expectabam iam tuas literas, idq; cum maxi-

tis

*s. Sperabámque, etiam Lepidum, temporibus ad-
monitum tibi & Reipub. satis esse facturum. In il-
lum igitur curam incumbe, mi Plance, vt ne qua
scintilla teterrimi belli relinquatur. Quod si erit
factum, & Rempub. diuino beneficio affeceris, &
ipse æternam gloriam consequêre. Tertio Idus
Maij. Vale.*

M. Cic. Papyrio Præto. S. P. D. Fam. 9. 23.

*HEri veni in Cumanum: cras ad te fortasse.
Sed cùm certum sciam, faciam te paulò an-
te certiorem. Etsi Marcus Ceparius, cùm mihi
in syluâ Gallinariâ obuiàm venisset, quæsissémque
quid ageres, dixit te in lecto esse, quòd ex pedibus
laborares, tuli scilicet molestè, vt debui: sed ta-
men constitui ad te venire, vt & viderem te, &
miserim, & cœnarem etiam. Non enim arbitror
quum etiam te arthriticum habere. Expecta igi-
tur hospitem cum minimè edacem, tum inimicum
cœnis sumptuosis. Vale.*

M. Cicero. S. D. Cn. Plancio. Fam. 4. 15.

*ACcepi perbreues tuas literas, quibus id quod
scire cupiebam, cognoscere non potui: cog-
noui autem id, quod mihi dubium non fuit. Nam
quàm fortitèr ferres communes miserias, non in-
tellexi, quàm me amares facile perspexi: sed hoc
sciebam: illud si scissem, ad id meas literas accom-
modassem. Sed tamen etsi anteà scripsi, quæ existi-
mauiscribi oportere: tamen hoc tempore breuiter
commonendum putaui, ne quo periculo te pro-
prio*

prio existimares esse: in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam aut præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, a me præstare possum. Vale.

Cicero Dolabellæ S.D. Fam. 9.12.

GRatulor Baijs nostris, siquidem, vt scribis, salubres repente factæ sunt: nisi forte te amant, & tibi assentantur, & tam diu dum adsunt oblitæ sui. Quod quidem si ita est, minime miror cœlum etiam & terras vim suam si tibi ita conueniat, dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum: quod non putâram. Itaque eam tibi misi: velim sic legas, causam tenuem & inopem, nec scriptione magnopere dignam: sed ego hospiti veteri & amico munusculum mittere volui leuidense, crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortiq; sis, vt tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriam. Vale.

M. T. C. Imperator M. Cœlio Ædili Curuli S.P.D. Fam. 2.14.

MArco Fabio, viro optimo, et homine doctissimo, familiarissimè vtor, mirificeq; eum amo, cum propter summum eius ingenium, summam doctrinam, tum propter singularem modestiam: et negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea. Noui ego vos magnos patronos. Hominem occ

dat oportet, qui vestrâ operâ vti velit: sed in hoc homine nullam accipio excusationem, omnia relinques, si me amabis, cùm tuâ operâ Fabius vti volet. Ego res Romanas vehementer expecto, & desidero: imprimísq; quid agas scire cupio. Nam iam diu propter hyemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Vale.

Cicero Trebatio S.P.D. Fam 7.22.

ILluserasheri inter scyphos, quòd dixeram controuersiam esse, posset-ne hæres quod furtum anteà factum esset, rectè furti agere. Itaq; etsi domum bene potus, seróq; redieram: tamen id caput, vbi hæc controuersia est, notaui, & descriptum tibi misi, vt scirès, id, quod tu neminẽ sensisse dicebas, Sextum Ælium, M. Manlium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scæuolæ, & Testæ assentior. Vale.

M.T.C.D.Bruto Imp S.P.D Fam.11.15.

ETsi mihi tuæ literæ iucundissimæ sunt: tamen iucundiores fuit, quòd in summâ occupatione tuâ Planco Collegæ mandásti, vt te mihi per literas excusaret; quod fecit ille diligenter: mihi autem nihil amabilius officio tuo, & diligentiâ. Coniunctio tua cum Collega, concordiáque vestra, quæ literis cõmunibus declarata est, S.P.Q.R. gratissima accidit. Quod superest, perge, mi Brute, et iã non cum alys, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro breuitatis vti cõgito. Litteras tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maximè opto. Vale.

M. Cicero

M.Cicero T. Furfanio Prætori.S.D.Fam.6.9.

CVm A. Cæcinna tanta mihi familiaritas consuetudóq; semper fuit, vt nulla maior esse possit. Nam & patre eius, claro homine, & forti viro, plurimùm vsi sumus; & hunc à puero, quod & spem mihi magnam afferabat summæ probitatis, summæque eloquentiæ, & viuebat mecum coniunctissimè, non solum officijs amicitiæ, sed etiam studijs communibus, sic semper dilexi, vt non vllo cum homine coniunctiùs viuerem. Nihil attinet, me plura scribere: quàm mihi necesse sit eius salutem & fortunas, quibuscunq; rebus possim, tueri, vides. Reliquum est, vt cùm cognôrim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortunâ, & de Reipub. calamitatibus sentires, nihil à te petam, nisi vt ad eam voluntatem, quam tuâ sponte erga Cæcinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione meâ, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

M.C. Cornificio Collegæ S. Fam. 12.20.

GRatæ mihi tuæ literæ, nisi quòd Sinuessanum diuersoriolum contempsisti; quam quidem contumeliam villa pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano, & Pompeiano reddideris Πάντα δὲ ποιῶν. *Sic igitur facies, méque amabis, & scripto aliquo lacesses. Ego enim respondere faciliùs possum quàm prouocare. Quòd si, vt es, cessabis, lacessam; ne tua inertia etiam ignauiam afferat. Plura ociosus: Hac, cum essem in Senatu, exaraui. Vale.*

M.C.

M. T. C. Cornificio S. P. D. Fam. 12. 21.

Caius Amitius, familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam, legatione liberâ: eum velim rebus omnibus adiuues, operámque des, vt quàm commodissimè sua negotia conficiat. In primisque quod ei charissimum est, dignitatem eius tibi commendo. Idque à te peto; quod ipse in prouinciâ facere sum solitus, non rogatus, vt omnibus Senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, & cognoueram à summis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies, cæteríque rebus omnibus eius dignitati, reiq; (si me amas) consules. Id erit mihi gratissimum. Da operam vt valeas.

M. T. C. Cassio S. P. D. Fam. 12. 9.

Breuitas tuarum literarum me quoq; breuiorem in scribendo facit: &, verè vt dicam, non satis occurrit, quid scribam. Nostras enim res in tuis perferri ad te certò scio, tuas autem ignoramus. Tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppresso Dolobella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine auctore. Nos, confectum bellum cum putaremus, repentè à Lepido tuo in summam solicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi, maximam Reip. spem in te, & in tuis copijs esse. Firmos omnino exercitus habemus: sed tamen vt omnia, vt ipsa, prosperè procedant, multum interest te venire. Exigua est enim spes Reipublicæ, nam nul-

lam non licet dicere: sed quacunque est, ea despon-
detur anno consulatus tui. Vale.

M. T. C. Acilio, Procos. S. P. D. Fam. 13. 10.

Lucius Manlius est Susis: is fuit Catinensis
sed est vnâ cum reliquis Neapolitanis ciu
Romanus factus, Decuriógz Neapoli. Erat enim
adscriptus in id municipium, ante ciuitatem s
cys, & Latinis datam. Eius frater Catinæ nupe
mortuus est: nullam omninò arbitramur de eâ h
reditate controuersiam eum habiturum: Et ei
hodiè in bonis. Sed quando habet præterea negoti
vetera in Siciliâ suâ, & hanc hæreditatẽ frate
nam, & omnia eius tibi commendo: imprimísq; ip
sum virum optimum, mihíq; familiarissimum,
studijs literarum doctrinaq; præditum, quibus eg
maximè delector. Peto igitur abs te, vt cùm siu
aderit, siue non venerit in Siciliam, in meis inti
mis, maximéq; necessarijs scias esse: Itaq; tracte
vt intelligat, meam commendationem sibi magn
adiumento fuisse. Vale.

M. T. C. & Cicero F. Tyroni humaniss. & opt.
S. P. D. Fam. 16. 5.

Vide, quanta in te sit suauitas: duas hor
Thyrei fuimus. Xenomanes hospes tam
diligit, quàm si vixerit tecum. Is omnia pollicit
est, quæ tibi essent opus: facturum puto, mihi pl
cebat, si firmior esses, vt te Leucadem deportare
vt ibi te planè confirmares. Videbis, quid Curi
quid Lysoni, quid Medico placeat. Volebam ad

Marione

Marionem remittere; quem, cùm meliuscule tibi esset, ad me mitteres: sed cogitaui, vnas literas Marionem afferre posse, me autẽ crebras expectare. Poteris igitur, & facies, si me diligis, vt quotidiè sit Acastus in portu. Multi erunt, quibus rectè literas dare possis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem prætermittam. Ego omnem spem tui diligenter curandi in Curio habeo: nihil potest illo fieri humanius, nihil nostri amantius; ei te totum trade: malo te paulò pòst valentem, quàm statim imbecillem videre. Cura igitur nihil aliud, nisi vt tu valeas: cætera ego curabo. Etiam atq; etiam vale. Leucade proficiscens, septimo Idus Nouemb.

M.C. Pater & Fil. & Q. Pat. & Fil. Tyroni, F 16. Ep. 6.

TErtiam ad te hanc Epistolam scripsi eâdem die, magis instituti mei tenendi causâ quòd nactus eram, cui darem; quàm, quòd haberẽ, quid scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibè in te diligentiæ. Ad tua innumerabilia in me officia, adde hoc, quod mihi erit gratissimum omnium: cùm valetudinis rationem, vt spero, habueris, habeto etiam nauigationis. In Italiam euntibus omnibus ad me literas dabis; vt ego euntem Patras neminem prætermitto. Cura, cura te (mi Tyro,) quando non contigit, vt simul nauigares, nihil est quòd festines: nec quicquam cures, nisi vt valeas: etiam atq; etiam Vale. Septimo Idus Nouemb. Actio, Vesperi.

M.T.C. Tyroni S.P.D. Fam.16.

EGo verò cupio te ad me venire, sed viam timeo, grauissimè ægrotasti, inediâ, & purgationibus, & vi ipsius morbi cõsumptus es. Graues solent offensiones esse ex grauibus morbis, siqua culpa commissa est. Iam ad id biduum quòd fueris in viâ, dum in Cumanum venis, accedent continuò ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad tertium Calend. esse volo. Ibi te, vt firmũ offendam, mi Tiro, effice. Literulæ meæ, siue nostræ, tui desiderio oblanguerunt. Hac tamen epistolâ, quam Acastus attulit, oculos paulùm sustulerunt. Pompeius erat apud me, cùm hæc scribebam, hilarè & libenter ei cupienti audire nostra dixi, sine te omnia mea muta esse. Tu musis nostris para, vt operas reddas, nostra ad diem dictã fient: docui enim te, fides ἔτυμον quod haberet. Fac planè vt valeas: nos adsumus. Vale xiiij. Calend. Ianuarij.

M.T.C. Curioni S.P.D. Fam 24.

EPistolarum genera multa esse non ignoras: sed vnum illud certissimum, cuius causa inuenta res ipsa est, vt certiores faceremus absentes, si quid esset, quod eos scire, aut nostrâ aut ipsorum interesset. Huius generis literas à me profectò non expectas: domesticarum enim rerum tuarum habes & scriptores, & nuncios: in meis autem rebus nihil est sanè noui. Reliquæ sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectant: vnum, familiare & iocosum: alterum, seuerum & graue.

Vtro

Vtro me minùs deceat vti, non intelligo. Iocèrue tecum per literas? Ciuem mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit. An grauius aliquid scribã? quid est, quod possit grauiter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de repub? Atque in hoc genere hæc mea causa est, vt neq; ea, quæ nunc sentio, velim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, vtar eâ clausulâ, quâ soleo, téque ad studium summæ laudis cohortabor. Est enim tibi grauis aduersaria constituta, & parata incredibilis quædam expectatio: quam tu vnâ re facilimè vinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamâris: quibus artibus eæ laudes comparantur, iniis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tuâ sponte satis incitatum esse considerem: & hoc, quicquid attigi, non feci inflammandi tui causâ, sed testificandi amoris mei. Vale.

M. T. C. Bruto S. P. D. Fam. 13. 14.

LVcio Titio Strabone, equite Romano, imprimis honesto, & ornato, familiarissimè vtor: omnia mihi cum eo intercedunt iura summæ necessitudinis. Huic in tuâ prouinciâ pecuniã debet P. Cornelius. Ea res à Volcatio, qui Romæ ius dicit, reiecta in Galliã est. Peto à te hoc diligentiùs, quàm si mea res esset (quò est honestiùs, de amicorum pecuniâ laborare, quàm de suâ) vt negotium conficiendum cures, ipse suscipias, transigas, operámq; des, quod tibi æquum & rectum videbitur,

vt quàm commodiſſimâ conditione libertus Strabonis, qui eius rei causà miſſus eſt, negotium conficiat, ad nummóſq; perueniat. Id & mihi gratiſſimum erit: & tu ipſe L. Titium cognoſces amicitiâ tuâ dignißimum. Quod vt tibi curæ ſit, vt omnia ſolent eſſe, quæ me velle ſcis, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. C. S. D. T. Fam. 5. 18.

ETſi egomet, qui te conſolari cupio, conſolandus ipſe ſum: propterea quòd nullam rem grauiùs iam diu tuli, quàm incommodum tuum: tamen te magnoperè non hortor ſolùm, ſed etiam pro amore noſtro, rogo atque oro, colligas, vtrúmque præbeas, &, quâ conditione omnes homines, &, quibus temporibus nati ſumus, cogites. Plus tibi virtus tua dedit, quàm fortuna abſtulit: propterea quòd adeptus es, quod non multi homines noui: amiſiſti, quod plurimi homines nobiliſſimi. Ea deniq; videtur conditio impendere legum, iudiciorum, temporum; vt optimè actum cum eo videatur eſſe, qui quàm leuiſſimâ pœnâ ab hac Repub. diſceſſerit. Tu verò, qui & fortunas, & liberos habeas, & nos cæteróſque neceſſitudine, & beneuolentia tecum coniunctiſſimos: quíque magnam facultatem ſis habiturus, nobiſcum, & cum omnibus tuis viuendi: & cùm vnum ſit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur, vt quod vnâ ſententiâ, eáq; dubiâ, potentiæ alicuius condonatum exiſtimetur: omnibus his de cauſis debes iſtam moleſtiam quàm leuiſſimè

ſſimè ferre. Meus animus erit in te, liberóſque nos ſemper, quem eſſe vis, & qui eſſe debet. Vale.

M. C. Trebatio. S. D. Fam. lib. 6. Epiſt. 11.

DOlabellam anteà tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram, nec enim acciderat mihi opus eſſe: & ille mihi debebat, quòd non defueram eius periculis. Nunc tanto ſum deuinctus eius beneficio, quòd & antea in re, & hoc tempore in ſalute tua cumulatiſſimè mihi ſatisfecit, vt nemini plus debeam. Qua in re tibi gratulor ita vehementer, vt te quoque mihi gratulari, quàm gratias agere malim. Alterum non omninò deſidero, alterum verè facere poteris. Quod reliquum eſt, quando tibi virtus, & dignitas tua reditum ad ſuos aperuit; eſt tuæ ſapientiæ magnitudinique; animi, quid amiſeris obliuiſci; quid recuperaueris, cogitare. Viues cum tuis, viues nobiſcum: plus acquiſiuiſti dignitatis, quàm amiſiſti rei familiaris: quæ tamen ipſa eſſet iucundior, ſi vlla res eſſet publica. Veſtorius noſter familiaris ad me ſcripſit, te mihi maximas gratias agere. Hæc prædicatio tua mihi valdè grata eſt: eaq; te vti facilè patior, cùm apud alios, tùm mehercule apud Syronem noſtrũ amicum. Quæ enim facimus, ea prudentiſſimo cuique maximè probata eſſe volumus. Te cupio videre quàm primùm. Vale.

Cicero Trebatio S. Fam lib. 7. Epiſt. 14.

CHryſippus Vettius, Cyri architecti libertus, fecit, vt te non immemorem putarem mei:

salutem enim mihi tua urbis nunciauit. Vald
tam lautus es, qui grauere literas ad me dare, ho
mini præsertim prope domestico. Quòd si scriber
oblitus es, minus multi iam, te aduocato, caus
cadent. Sin nostri oblitus es, dabo operam, vt istu
veniam, antequam planè ex animo tuo effluam.
Sin æstiuorũ timor te debilitat, aliquid excogita
vt feci sti de Britannia. Illud quidem perlibent
audiui ex eodem Chrysippo, te esse Cæsari familia
rem: sed mehercle mallem, id quod erat æquius, d
tuis rebus ex tuis literis quàm sapissime cognos
cere: quod certè ita fieret, si tu maluisses beneu
lentiæ, quàm litium iura perdiscere. Sed hæc io
cati sumus, & tuo more, & nonnihil etiam nostro
Te valde amamus, nósque à te amari tum volu
mus, tum etiam confidimus. Vale.

M. T. C. Cassio. S. P. D. Fam. lib. 12. Epist. 8.

SCelus affinis tui Lepidi, summámq; leuitatem
& inconstantiam, ex actis, quæ ad te mitti cer
to scio, cognoscere te arbitror. Itaque nos, confect
bello, vt arbitrabamur, renouatum bellum geri
mus: spémq; omnem in D. Bruto, & Planco habe
mus: si verum quæris, in te, & in meo Bruto, no
solùm ad præsens perfugiũ, si, quod nolim, aduersi
quid acciderit, sed etiam ad confirmationem per
petuæ libertatis. Nos hîc de Dolabella audieba
mus, quæ vellemus, sed certos auctores non habe
bamus. Te quidem magnum hominem, & præsenti
iudicio, & reliqui tẽporis expectatione scito esse

Ho

Hoc tibi propositò, fac, vt ad summa contendas. Nihil est tantum, quod non populus Romanus à te perfici, atque obtineri posse iudicet. Vale.

M. T. C. M. Lepido S. P. D. Fam. 10. 27.

QVod mihi, pro mea summa erga te beneuolentia, magnæ curæ est, vt quàm amplissimâ dignitate sis, molestè tuli, te Senatui gratias non egisse, quum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter ciues conciliandæ te cupidum esse lator. Pacem eam si à seruitute seiungis, consules & Reip. & dignitati tuæ: sin ista pax perditum hominẽ in possessionem impotentissimi dominatus restituturæ est, hoc animo scito esse omnes sanos, vt mortem seruituti anteponant. Itaque sapientiùs, meo quidem iudicio, facies, si te in istam pacificationem non interpones, quæ neque Senatui, neq; populo, neq; cuiquam bono probatur: sed hæc audies ex alijs, aut certior fies literis. Tu, pro tua prudentia, quid optimum factu sit, videbis. Vale.

M. Cicero Cn. Planc. Imp. Conf. Desi. S. D. Fam. 10. 7.

MEum studium honori tuo pro necessitudine nostra non defuisset, si aut tutò in Senatum, aut honestè venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam liberè de Repub. sentiens, versari potest in summâ impunitate gladiatorum: nec nostræ dignitatis videtur esse, ibi sententiam de Repub. dicere, vbi me & melius, & propius audiant armati, quàm Senatores. Quapropter in priuatis rebus, nullum neque officium, neque studium meum desidera-

desiderabis: nec in publicis quidem, si quid erit, in quo interesse necesse sit, vnquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In his autem rebus, quæ nihilominus, vt ego absim, confici possunt, peto à te, vt meirationem habere velis, & salutis, & dignitatis meæ. Vale.

M. T. C. Papyrio Prætor. S. D. Fam. 9 19.

TAmen à malitiâ non discedis: tenniculo apparatu significas Balbum fuisse contentum: hoc videris dicere, quum reges tam sint continentes, multò magis consulares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum: rectâ enim à porta domum meam venisse: neq; hoc admiror quòd non ad tuam potius; sed illud, quòd nec ad suam. Ego autem tribus primis verbis, quid noster Patus? At ille adiurans, nusquam se vnquam libentiùs. Hoc si verbis assecutus es, aures ad te afferam non minùs elegantes: sin autem obsonio; peto à te, ne plures esse Balbos, quàm disertos putes. Me quotidiè aliud ex alio impedit. Sed si me expediero, vt in ista loca venire possim, non committam, vt te serò à me certiorem factum putes. Vale.

C. Trebonius M. T. C. S. P. D. Fam. 12. Epist. 16.

SI vales, benè est. Athenas veni ad 11. Calend. Iunij, atque ibi, quòd maximè optabam, vidi filium tuum, deditum optimis studijs, summáque modestiæ famâ. Quæ ex re quantam voluptatem ceperim, scire potes, etiam me tacente. Non enim nescis, quantite faciam, & quàm, pro nostro veterrimo,

eterrimo, verissimoq; amore, omnibus tuis etiam
inimis commodis, non modò tanto bono, gaude-
m. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis
lare. Nihil adolescente tuo, atq; adeò nostro, (ni-
il enim mihi à te potest esse seiunctum) aut ama-
ilius omnibus ijs, qui Athenis sunt, est; aut stu-
ioſus earũ artiũ, quas tu maximè amas, hoc est,
ptimarum. Itaq; tibi, quòd verè facere possum, li-
benter quoque gratulor, nec minùs etiam nobis:
quòd eum, quem necesse erat diligere, qualiscunq;
sset, talem habemus, vt libenter quoq; diligamus.
Quicùm mihi in sermone iniecisset, se velle Asiam
sere: non modò inuitatus, sed etiam rogatus est
me, vt id potissimùm, nobis obtinentibus proui-
iam, faceret. Cui nos & charitate & amore tu-
m officium præstituros non debes dubitare. Illud
oque erit nobis curæ, vt Cratippus vnà cum eo
, ne putes in Asiâ feriatum illum ab ijs studijs,
quæ tuâ cohortatione incitatur, futurum. Nam
lum paratum, vt video, & ingressum pleno gra-
u, cohortari non intermittemus, quò indies lon-
ius discendo, exercendóq; se procedat. Vos igitur
uid egeritis in Repub. quum has literas dabam,
sciebã. Audiebam, quædã turbulenta, quæ sci-
ce cupio esse falsa, vt aliquando otiosa libertate
ruamur: quod vel minimè mihi adhuc contigit.
go tamen nactus in nauigatione nostrâ pusillum
xamenti, concinnaui tibi munusculum ex insti-
o meo: & dictum, cum magno nostro honore à

te

te dictum conclusi, & tibi infra subscripsi. In qui-bus versiculis, si tibi quibusdam verbis εὐαθύρρ-μονίστερος *videbor, turpitudo personæ eius, in quam liberiùs inuehimur, nos vindicabit. Ignosses etiam iracundiæ nostræ, quæ iusta est in eiusmodi & ho-mines, & ciues. Deinde, quî magis hoc Lucil-licuerit assumere libertatis, quàm nobis? cum et-amsi odio pari fuerit in eos, quos læsit: tamen cer-non magis dignos habuerit, in quos tantâ liber-tate verborum incurreret. Tu sicut mihi pollicitu-es, adiunges me quamprimùm ad tuos sermone-Namque illud non dubito, quin, si quid de inter-tu Cæsaris scribas, non patiaris me minimam pa-tem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem meósq; tibi commendatos habe. vij. Calend. Iun-as. Athenis.*

Cicero Curio S D. Fam. lib. 7. Epist. 31.

FAcile perspexi ex tuis literis (quod semp-studui) & me à te plurimi fieri & te intellig-re, quàm mihi charus esses. Quod quando vter-nostrûm consecutus est reliquũ est, vt officijs ce-temus inter nos, quibus æquo animo vel vincam-vel vincar abs te. Acilio non fuisse necesse me-dari literas, facilè patior. Sulpitij tibi operam-telligo ex tuis literis, non multum opus fuisse, pro-ter res tuas ita contractas, vt, quemadmodũ scr-bis, nec caput, nec pedes; equidem vellem vti p-des haberent, vt aliquando redires. Vides enim ex-arüisse iam veterem vrbanitatem, vt Pomponi-

nost-

ter ſuo iure poſſit dicere, niſi nos pauci retinea-
us gloriam antiquam Atticam: ergo is tibi, nos
uccedimus. Veni igitur, quaeſo, ne tantum ſemen
anitatis vnà cum republicà intereat. Vale.

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D Fam. lib. 13. Epiſt. 32.

N Aleſinâ ciuitate, tam lautâ quàm nobili,
coniunctiſſimos habeo & hoſpitio, & familiari-
te M. & C. Clodios, Archagatum, & Philo-
m, ſed vereor, ne, quia complures tibi præcipuè
mmendo, exequare videar ambitione quadam
mmendationes meas: quanquam à te quidem
mulatè fatis fit & mihi, & meis omnibus. Sed
lim ſic exiſtimes, hanc familiam, & hos mihi
aximè eſſe coniunctos vetuſtate, officijs, benevo-
ntiâ. Quamobrèm peto à te maiorem in modum,
his omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fi-
que patietur, commodes. Id ſi feceris, eris mihi
ementiſſimè gratum. Vale.

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D. Fam. lib. 13. Epiſt. 33.

Neo Otacilio Naſone vtor familiariſſimè;
ita, prorſus, vt illius ordinis nullo familiari-
s. Nam & humanitate eius, & probitate in con-
etudine quotidianâ magnoperè delector. Nihil
opus eſt expectare te, quibus eum verbis tibi
ommendem, quo ſic vtor, ſcripſi. Habet is in
rouinciâ tuâ negotia, quæ procurant liberti, Hi-
rius, Antigonus, Demoſtratus; quos tibi, ne-
tiaq; omnia Naſonis, non ſecus commendo, ac ſi
a eſſent. Gratiſſimum mihi feceris, ſi intel-

lexero,

lexero, hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse.

M.T.C. Acilio Proc. S.P.D. Fam. lib. 13. Epist. 34.

AVitum mihi hospitium est cum Lysone, Lysonis filio Lilybetano, valdeq; ab eo observor: cognomique dignum & patre & auo; est enim nobilissimâ familiâ. Quapropter commendo tibi maiorem in modũ rem, domúmque eius. Magnóq; opere à te peto, cures vt intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te, & adiumento, & ornamento fuisse. Vale.

M.T.C. Acilio Proc. S.P.D. Fam. lib. 13. Epist. 35.

CAius Anianus Philoxenus, antiquus est hospes meus, & præter hospitium, valdè etiam familiaris: quem Cæsar meo beneficio in Nouocomenses retulit. Nomen autem Aniani consecutus est, quòd homine nullo plus est vsus, quàm Flacco Aniano, meo (quemadmodum te scire arbitror) familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, vt intelligeres, non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, vt omnibus rebus, quod sine molestiâ tuâ facere possis, ei commodes, habeásque in numero tuorum: perficiasq; vt intelligat has literas meas magno sibi vsui fuisse. Erit id mihi maiorem in modum gratum. Vale.

Cicero Planco Imp. Conf. Design. S.P.D. Fam. lib. 10. Epist. 13.

VT primùm potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornando, quod

quod positum esset aut in premio virtutis, aut in honore verborum, id ex ipso senatusconsulto poteris cognoscere: ita enim est perscriptum, vt à me descripto dicta sententia est: qua senatus frequens secutus est summo studio, magnoque consensu. Ego, quanquã ex tuis literis quas mihi misisti, perspexeram te magis iudicio bonorum, quàm insignibus gloriæ delectari: tamen considerandum nobis existimaui, etiamsi tu nihil postulares, quantum tibi à Rep. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit. Itaque Homerus non Aiacem, nec Achillem, sed Vlyssem appellauit πολύτροπον.

M. T. C. Cassio. S. P. D. Fam. lib. 12. Epist. 6.

QVi status rerum fuerit tum, cùm has literas dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone, viro bono, & optimè de Repub. sentiente. Nam quid dicam cupidissimo tui, qui domo, & fortunis relictis, ad te potissimùm profectus sit? itaque eum tibi ne commendo quidem; aduentus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibique persuadeas, omne perfugium bonorum in te, & Bruto esse positum, si, quod nolim, aduersi quid euenerit. Res, cùm hæc scribebam, erat in extremum deducta discrimen. Brutus enim Mutina vix iam sustinebat. Qui si conseruatus erit, vicimus: sin oppressus ibi erit (quod dij omen auertant) omnis omnium cursus est ad vos. Proinde fac tantum animum habeas, tantúmque apparatum

ratum quanto opus eſt ad vniuerſam Rempub. recuperandam. Vale.

M. T. C. Cornificio Collegæ S. Fam. lib. 12. Epiſt. 17.

GRata mihi vehementer eſt memoria noſtri tua, quam ſignificaſti literis: quam vt conſerues (non quòd de tua conſtantia dubitem, ſed quia nos eſt ita rogandi) rogo. Ex Syria nobis tumultuoſiora quædam nuntiata ſunt; quæ, quia tibi ſunt propiora, quàm nobis, tua me cauſa magis mouent, quàm meâ. Romæ ſummum ocium eſt, ſed ita, vt malis ſalubre aliquod & honeſtum negotium: quod ſpero fore, quia video id curæ eſſe Cæſari. Me ſcito, dum tu abſis, quaſi occaſionem quandam, & licentiam nactum, ſcribere audacius, & cætera quidem fortaſſe, quæ etiam tu concederes. Sed proximè ſcripſi de optimo genere dicendi: in quo ſæpè ſuſpicatus ſum, te à iudicio noſtro, ſic ſcilicet, vt doctum hominem à non indocto, paululum diſſidere. Huic tu libro, maximè velim ex animo, ſi minùs, gratiæ cauſâ ſuffragare. Dicam tuis, vt eum, ſi velint, deſcribant, ad teq; mittant. Puto enim, etiamſi rem minus probabis, tamen in iſta ſolitudine, quicquid à me profectum ſit, iucundum tibi fore. Quod mihi exiſtimationē tuam, dignitémq; commendas, facis tu quidem omnium more: ſed velim ſic exiſtimes, me, cùm amori, quem inter nos mutuum eſſe intelligam, plurimùm tribuere, tum de ſummo ingenio, & de optimis tuis ſtudijs, & de ſpe ampliſſimæ dignitatis tuæ ita iudicare,

care, vt neminem tibi anteponam, comparem pan-
tos. Vale.

M.T.C. Qu. Thermo S.P.D. Fam. 13. 54.

CVm mihi multa grata sunt, quæ tu adductus
meâ commendatione feciſti: tum inprimis,
quòd M. Marcilium, amici, atque interpretis
mei filium, liberaliſſimè tractauiſti. Venit enim
Laodiceam, & tibi apud me, mihique propter te
gratias maximas egit. Quare, quod reliquum eſt,
à te peto, quando apud gratos homines beneficium
ponis, vt eò libentiùs his commodes; operámque
des, quoad fides tua patietur, vt ſocrus adoleſcen-
tis rea ne ſiat. Ego cùm antea ſtudioſè commen-
dabam Marcilium, tum multò nunc ſtudioſiùs,
quòd in longâ apparatione, ſingularem, & propè
incredibilem patris Marcilij fidem, abſtinentiam,
modeſtiámque cognoui. Vale.

Libri primi finis.

LIBER SECVNDVS.

M.T.C. T.P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Ep. 27.

EX tuis literis, & ex re ipsâ, nos fundi-
tùs periſſe video. Te oro, vt, quibus in
rebus mei tuis indigebunt, noſtris mi-
ſeriis ne deſis. Ego te, vt ſcribis, citò
videbo: plura non ſcribo. Cura vt valeas.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 21.

TRiginta dies erant ipsi, cùm has dabã literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo iam, vt anteà ad te scripsi, ire in Epirum, & ibi omnem casum potissimùm expectare. Te oro, vt si quid erit, quod perspicias, quamcunq; in partem, quàm planissimè ad me scribas, et meo nomine (vt scribis) literas, quibus putabis opus esse, vt des. Vale. Quint. Cal. Nouemb.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. lib. 3. ex Epist. 22.

EGo, quòd per Thessaliã, si irem in Epirum perdiu nihil erã auditurus, & quòd mei studiosos habeo Dyrrhachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicæ scripsissem: inde cùm ad te me conuertam, faciam vt scias; túq; ad me velim omnia quàm diligentissimè, cuiusmodi sunt, scribas. Ego iam aut rem, aut ne spem quidem expecto. Vale, vi. Calend. Decemb. Dyrrhachij.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. 3. 4.

CVm anteà maximè nostrã interesse arbitrabar, te esse nobiscum: tum verò, vt legi rogationem, intellexi ad iter, quod constitui, nihil mihi optatius cadere posse, quàm vt tu me quamprimùm consequãre: vt cùm ex Italiã profecti essemus, siue per Epirũ iter esset faciendum, tuo, tuorúmque præsidio vteremur: siue aliud quid agendum esset, certum consilium de tuâ sententiâ capere possemus. Quamobrem te oro, des operam, vt

me statim consequare: facilius potes, quoniam de provinciâ Macedoniâ perlata lex est. Plurib⁹ verbis tecum agerem, nisi pro meo apud te re ipsa loqueretur. Vale.

M.T.C.T.P. Attico S.ad Att.l.3.Ep.2.

ITineris nostri causa fuit, quòd non habebam locum, vbi pro meo iure diutiùs esse possem, quam in fundo Sicca, præsertim nondum rogatione correctâ; simul intelligebam, ex eo loco, (si te haberem) posse me Brundusium referre: sine te autem non esse nobis illas partes tenendas propter Antonium. Nunc, vt ad te antea scripsi, si ad nos veneris, consilium totius rei capiemus. Iter esse molestum scio: sed tota calamitas omnes molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo perculso, & abiecto. Cura vt valeas. Dat. 6. Id. April. Narycij Locridis.

M.T.C.T.P. Attico S.ad Attic.3.11.

VTinam illum diem videam, cùm tibi agam gratias, quod me viuere coegisti. adhuc quidem valdè me pœnitet. Sed te oro, vt ad me Vibonem statim venias, quò ego multis de causis conuerti iter meum: sed eò si veneris, de toto itinere ac fugâ meâ consilium capere potero. Si id non feceris, mirabar. Sed confido te esse omninò facturum.

M.T.C.T.P. Attico S.ad Attic.3.15.

TErentia tibi & sapè, & maximas agit gratias. Id est mihi gratissimum. Ego enim vino miserrimus, & maximo dolore conficior. Ad te

quid scribam, nescio. Si enim es Romæ, iam me assequi non potes: sin es in viâ, cùm eris me assecutus, coràm agemus, quæ erunt agenda, tantùm te oro, vt quoniam me ipsum semper amâsti, eodem amore sis. Ego enim idem sum. Inimici mei mea mihi, non me ipsum ademerunt. Cura vt valeas, viij. Idus Aprilis. Thurij.

M.T.C.T.P. Attico A.3.6.

NOn fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brundusij visurus essem, idq; ad multa pertinuit: in eis, vt & in Epiro consisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio vteremur, quoniam id non contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiam, maximè Cyzicum: tibi meos commendo; me vix, miserèq; sustento. Vale. Dat. 14. Cal. Maij. Tarēti.

M.T.C.P. Attico S. ad Atticum, lib. 3. Epist. 25.

POst tuũ à me discessum, literæ mihi Româ allatæ sunt: ex quibus perspicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse: neq; enim (sed bonam in partem accipies) si vlla spes saluti nostræ subesset, tu pro tuo amore in me, hoc tempore discessisses. Sed ne ingrati, aut ne omnia velle nobiscum vnà interire videamur, hæc omitto. Illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmasti, vt te ante Calend. Ian. vbicunq; erimus, sistas. Vale.

M. T.C. Attico S.D. ad Atticum, 3.16.

TOtum iter mihi incertum facit expectatio literarum tuarum, Cal. Sex. datarum, non aliud

aliud aliquid ſi ſpes erit, Epirum: ſin minùs, Cyzicum, aut aliud quid ſequemur. Tuæ quidem literæ, quò ſæpiùs à me leguntur, hoc ſpem mihi faciunt minorẽ, quàm cum lectæ ſunt. Tumid, quod attulerunt ad ſpem, infirmant; vt facilè appareat, te & conſolationi ſeruire, & veritati: itaque te rogo planè, vt ad me, quæ ſcis, vt erunt; quæ putabis, ita ſcribas. Vale. Dat. 12. Calend. Septemb.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Ep. 18.

EXpectationem nobis non paruam attuleras, cùm ſcripſeras. Varronem tibi pro amicitiâ confirmâſſe, cauſam noſtram Pompeium certè ſuſcepturum: & ſimulac à Cæſare ei literæ, quas expectaret, remiſſæ eſſent, auctorem etiam daturum. Virum id nihil fuit? an aduerſatæ ſunt Cæſaris literæ? An eſt aliquid in ſpe? etiam illud ſcripſeras, eundem ſecundùm comitia dixiſſe. Fac (ſi vides, quantis in malis iaceam, & ſi putas eſſe humanitatis tuæ) me fac de totâ cauſâ noſtra certiorem. Nam Quintus frater homo mirus, qui me iam valdè amat, omnia mittit ſpei plena, metuens (credo) defectionem animi mei. Tuæ autem literæ ſunt variæ: neq; enim me deſperare vis, nec temerè ferre. Fac, obſecro te, vt omnia, quæ à te proſpici poſſunt, ſciamus. Vale.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Atticum 3. 11.

ME & tuæ literæ, & quidem boni nuncij, non optimis tamen auctoribus, & expectatio veſtrarum literarum, & quòd tibi ita placuerat,

adhuc Thessalonicæ tenebant. Si accepero literas, quas expecto; si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, ad te me conferam: si non erit, faciam te certiorem, quid egerim. Tu me, vt facis, operâ, consilio, gratiâ iuua. Consolari iam desine, obiurgare verò noli. Quod cum facis, vt ego tuum amorem & dolorem desidero! quem ita affectum meâ arumna esse arbitror, vt te ipsum consolari nemo possit. Quintum Fratrem optimum, humanissimúmque sustenta, ad me, obsecro te, vt omnia certa præscribas. Vale. Dat. 4. Calend. Quint.

M. T. C. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 3.

MIseriæ nostræ potiùs velim, quam inconstantiæ tribuas, quòd à Vibone, quo te arcessebamus, subitò discessimus. Allata est enim nobis rogatio de pernicie meâ, in quâ, quod confectùm esse audiueramus, erat huiusmodi, vt mihi vltra quadringenta millia liceret esse. Illò cùm peruenire non liceret, statim iter Brundusium versus contuli ante diem Rogationis, ne & Sicca, apud quem eram, periret; & quòd Melitæ esse non licebat. Nunc tu propera, vt nos consequare, si modò recipiemur. Adhuc inuitamur benignè: sed, quod superest, timemus. Me, mi Pomponi, valdè pœnitet viuere: quâ in re apud me tu plurimùm valuisti; sed hæc coràm: fac modò vt venias. Vale.

M. T. C. Attico S. ad Attic. lib. 1. Epist. 12.

AIsti Quinto suauissimo fratri obtigisse audisti: non enim dubito, quin celeriùs tibi hæc rumor,

rumor, quàm vllius nostrûm literæ nunciârint. Nunc, quoniam & laudis auidissimi semper fuimus, & præter cæteros φιλόλλυνος *et sumus, et habemur, & multorum odia atq; inimicitias, Reip. causa suscepimus;* παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο, *curaque & effice, vt ab omnibus & laudemur, & amemur: his de rebus plura ad te in eâ Epistolâ scribam, quam ipsi Quinto dabo. Tu velim me certiorem facias, quid de meis mandatis egeris; atque etiam, quid de tuo negotio. Nam, vt Brundusio profectus es, nullæ mihi abs te sunt redditæ literæ. Valdè aueo scire, quid agas. Idibus Mar. Vale.*

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. 2. 11.

VOlo ames constantiam meam. Ludos Antij spectare non placet. Est enim ὑποσόλοικον, *cum velim vitare omnium deliciarum suspicionem, repentè* ἀναφαίνεσθαι *non solùm delicatè, sed etiam ineptè peregrinantem. Quare vsque ad nonas Maias te in Formiano expectabo. Nunc fac, vt sciam, quo die te visuri simus. Ab Appij foro hora quarta dederam, aliam paulò antè, à tribus Tabernis. Vale.*

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. 2. 12.

NArro tibi; planè relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. Dies enim nullus erat; Antij cùm essem, quo die non melius scirem, Romæ quid ageretur, quàm ij, qui erant Romæ. Etenim literæ tuæ non solùm quid Romæ, sed etiam quid in Republica; neque solùm quid fieret,

verùm etiam quid futurũ esset, indicabant. Nunc, nisi, si quid ex prætereunte viatore exceptum est, scire nihil possumus. Quare quanquam iam te ipsum expecto, tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modò actorum, sed etiam opinionum tuarum; ac diem, quo Romã sis exiturus, cura vt sciam. Nos in Formiano esse volumus vsque ad pridiè Nonas Maias: eò si ante eum diem non veneris, Romæ te fortasse videbo: nam Arpinum quid ego te inuitem? Hæc igitur; cura vt valeas.

M.T.C.T.P. Attico S.Ar. lib. 3. Epist. 14.

QVod ad te scripseram, me in Epiro futurum posteaquam extenuari spem nostram, & euanescere vidi, mutaui consilium; nec me Thessalonicà cõmoui, vbi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras, fore, vti secundum comitia aliquid de nobis in senatu ageretur; id tibi Pompeium dixisse. Qua de re, quoniam comitia habita sunt, túq; nil ad me scribis; perinde habeo, ac si scripsisses nihil esse; méque temporis non longinqui spe ductum esse, molestè feram. Quem autem modum te videre scripseras, qui nobis vtilis fore videretur, eum nunciant, qui veniunt, nullum fore. In tribunis Pl. designatis reliqua spes est, quam si expectâro, non erit, quòd putes me causæ meæ, ac voluntati meorum defuisse. Quòd me sæpè accusas, cur hunc

meum

meum casum tam graviter feram, debeo ignoscere, cùm ita me afflictum videas, vt neminem vnquam nec videris, nec audieris. Nam quod scribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi verò mens integra est; atque vtinam tam in periculo fuisset, cum ego iis, quibus salutem meam charissimam esse arbitrabar, inimicissimis crudelissimisque vsus sum. Qui vt me paulùm inclinari timore viderunt, sic impulerunt, vt omni sua scelere & perfidiâ abuterentur ad exitium meum. Nunc, quoniam iam est Cyzicum nobis eundum, quò rariùs ad me litera perferentur, hoc velim diligentiùs omnia, quæ putaris me scire opus esse, perscribas. Quintum fratrem meum fac diligas: quem ego miser, si incolumem relinquo, non me totum periisse arbitrabor. Vale. Nonis Sextil.

M. T. C. T. P. Attico S. A. 3. 13.

EX tuis literis plenus sum expectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut ostendat. Comitia enim credo esse habita: quibus absolutis, scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, qui sperem: facio tuo iussu; & scio te meis Epistolis potiùs, & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio, nos nostris multis peccatis in hanc trummam incidisse; ea si qui casus ex parte correxerint, minùs molestè feremus nos vixisse, & adhuc vivere. Ego propter vias celebritatem, &

quoti-

quotidianam expectationem rerum nouarum, non commouit me adhuc Thessalonicâ: sed iam extrudimur, non à Planco (nam is quidem retinet) verùm ab ipso loco minimè apposito ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epirum ideò, vt scripseram, non itur, quòd subiti mihi aduersi nuncij venerant, & literæ, quare nihil esset necesse quàm proximè Italiam esse. hinc si quid à comitijs audierimus, nos in Asiam conuertemus: neque adhuc stabat, quò potissimum: sed scies. Vale 12. Calend. Sextil. Thessalonicæ.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. 4. 13.

VEstorius noster me per literas facit certiorem, te Româ ad 8. Idus Maij putare profectum esse, tardiùs, quàm dixeras, quòd minus valuisses. Si iam melius vales, vehementer gaudeo. Velim domum ad tuos scribas, vt mihi tui libri pateãt, non secus, ac si ipse adesses, cũ cæteri, tum Varronis: est enim mihi vtendum quibusdam rebus ex iis libris, ad eos, quos in manibus habeo, quos vt spero, tibi valdè probabo. velim, si quid forte vous habes, maximè à Quinto fratre, deinde à C. Cæsare, & si quid de comitijs, de Rep. fortè (soles enim tu hæc festinè odorari) conscribas ad me. Si nihil habebis, tamen scribas aliquid. Nunquam enim mihi tua epistola aut intempestiua aut longa visa est. Maximè autem rogo, rebus tuis, tutóque itinere ex sententiâ confecto, nos quamprimùm reuisas. Dionysium iube salvere. Cura vt valeas.

M.T.C.

M.T.C.P. Attico S. ad Attic. 5. 3.

AD vi. Idus Maias veni in Trebulanum ad Pontium: ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ sunt tertio abs te die. Eodem autem ex Pompeiano Philotimo dederam ad te literas: nec verò nunc erat sanè, quid scriberem: qui de Repub. rumores, scribe quæso. In oppidis enim summum video timorem: sed multa inania. Quid de iis cogites, & quando, scire velim. Ad quas literas tibi rescribi velis, nescio: nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ simul in Trebulano redditæ sunt: quarum altera edictum Publij Licinij habebant, (erant autem Nonis Maijs datæ) altera rescripta ad meas Minturnenses. Quàm vereor, ne quid fuerit [illegible] in iis, quas non accepi, quibus rescribi vis! Apud Lentulum ponãte in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanoris tui operam mihi dari egregiam. Jam deest, quid scribam, & lucet. Beneuenti cogitabam hodiè. Nostrâ continentiâ, & diligentiâ faciemus satis. A Pontio, ex Trebulano, ad quintum Idus Maias.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. 5. 6.

TArentum veni ad 15. Calend. Iunij. Quod Pontinum statueram expectare, commodissimum duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompeio consumere, eóque magis, quod ei gratum esse id videbam. Quin etiam à me petierat, vt secum, & apud se essem quotidiè. Quod concessi libenter. Multos enim eius præclaros de Repub. Sermones

mones accipiam: instruar etiam consilijs idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te breuior iam in scribendo incipio fieri, dubitans, Romane sis, an iam profectus; quod tamen quoad ignorabo, scribam aliquid potiùs quàm committa, vt tibi, cùm possint reddi à me litera, non reddantur: nec tamen iam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. Mandani omnia quidem: quæ tu, & polliceris, exhauries: narrabo, cum aliquid habeo noui. Illud tamen non desinam dum adesse putabo, de Cæsaris nomine rogare, vt confectum relinquas. Auide expecto tuas literas, & maximè, vt vôrim tempus profectionis tuæ. Vale.

M.T.C.T.P. Attico ad Atticum 7. 4.

DIonysium flagrantem desiderio tui, misi ad te, nec meherculè æquo animo, sed fuit concedendum. Quem quidem cognoui cùm doctum, (quòd mihi iam antè erat notum) tum sanctum, plenum officij, studiosum etiam meæ laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare videar, planè virũ bonũ. Pompeiũ vidi 4. Idus Decemb. fuimusq; vnà horas duas fortassè; magnâ lætitiâ mihi visus est affici meo aduentu: de triumpho hortari, suscipere partes suas, monere, ne antè in Senatum accederem, quàm rem confecissem, ne dicendis sententijs aliquem Tribunum alienarem. Quid quæris? in hoc iudicio, & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De repub. autem ita mecum loquutus est, quasi non dubium bellum haberemus; nihil

ad

ad spem concordiæ. Planè illum abs se alienatum cùm antè intelligeret, tum verò proximè iudicâsse: venisse Hircium à Cæsare, qui esset illi familiarissimus; ad se non accessisse: & cum ille ad 8. Idus Decemb. vesperi venisset, Balbus de totâ re constituisset ad 7. Idum ad Scipionem ante lucem venisse, multâ de nocte profectum esse ad Cæsarem: hoc illi τεκμηριῶδες videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quod illum, qui etiam inimici alterum consulatum, fortuna summum potentiam dederat, non arbitror fore tam dementem, vt hæc in discrimen adducat: quòd si fuere cœperit, ne ego multa timeo, quæ non audeo scribere; sed, vt nunc est, ad 3. Nonas Ian. ad vrbem cogito.

M.T.C.P. Attico S. ad Atticum, 7. 6.

PLanè deest, quid ad te scribam: nota omnia tibi sunt: nec ipse habeo à te quod expectẽ. Tantum igitur nostrum illud solenne seruemus, vt ne quem istuc euntem sine literis dimittamus. De Repub. valdè timeo, nec adhuc ferè inueni, qui non concedendum putaret Cæsari, quod postularet, potius, quàm depugnandum: est illa quidem impudens postulatio, opinione valentior. Cur autem nunc primùm ei resistamus; οὐ τὰρ ἀν τόδε μειζονίπεν ἀν, quàm, cùm quinquennium prorogabamus, tunc, cum, vt absentis ratio haberetur, ferebamus? Si fortè hæc illi tum arma dedimus, vt nunc cum parato pugnaremus. Dices, quid tu igitur

sensurus

sensurus es? non idem, quod dicturus. Sentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur. Dicam idem quod Pompeius, neq; id faciam humili animo: sed rursus hoc per magnum Reipub. malum est, & quodam modo mihi præter cæteros non rectum, me in tantis rebus à Pompeio dissidere. Vale.

M.T.C.T.P. Attico ad Atticum, 7.10.

SVbitò consilium cepi, vt antequam luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo lictoribus præsertim laureatis. De reliquo neque hercule quid agam, nec quid acturus sim, scio, ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilij. Tibi verò quid suadeam, cuius ipse consilium expecto? Cneus noster quid consilij ceperit, captát-ue, nescio; adhuc in oppidis coarctatus; sed stupent omnes. Si in Italiâ consistat, erimus vnà; si cedet, consilij res est adhuc incerti. Nisi ego insanio, stultè omnia & incautè agi iudico. Tu quæ ad me crebrò scribe, vel, quod in buccam venerit.

M.T.C.T.P. Attico S. ad Attic. 7.18.

NIhil habeo, quod ad te scribam: quinetiam iam epistolam, quam eram elucubratus, ad non dedi: erat enim plena spei bonæ, quod & concionis voluntatem audîeram, & illum conditionibus vsurum putabam, præsertim suis. Ecce tibi, Nonas Febr. manè accepi literas tuas, Philotimi Furnij, Curionis ad Furnium quibus irrident Cæsaris Legationem. Planè oppressi videmur:

quid consilij capiam scio: nec mehercule de me laboro: de pueris quid agam non habeo. Capuam tamen proficiscebar hæc scribens, quò facilius de Pompeij rebus cognoscerem. Vale.

M.T.C.T.P. Attico ad Atticum, l.7. 19.

BReuiloquentem iam me tempus ipsum facit, pacem enim desperaui. Bellum nostri nullum administrant. Caue enim putes quicquã esse minoris his Consulibus, quorũ ego spe audiendi aliquid, & cognoscendi nostri apparatus, maximo imbri Capuam veni pridiè Non. vt eram iussus. Illi autem nondum venerant, sed erant venturi, inanes, imparati Cneus autem Luceria dicebatur esse, & adire cohortes Legionum Altianarum non firmissimarum. At illum ruere nunciant, & iam iámq; adesse, non vt manum conserat (quicum enim?) sed, vt fugam intercludat. Ego autem in Italiâ [illegible]; nec te id consulo: sin extra, quid ago? Ad manendum hyems, lictores improuidi, & negligentes Duces; ad fugã hortatur amicitia Cnei, causa bonorum, turpitudo coniungendi cum tyranno. Qui quidem incertum est, Phalarimne, an Pisistratum sit imitaturus. Hæc velim explices, & me iuues consilio. Etsi teipsum istic iam carere puto: sed tamen, quantum poteris. Ego siquid hîc hodiè noui cognôro, scies: iam enim aderunt Consules ad suas Nonas. Tuas quotidiè literas expectabo. Ad has autem cum poteris, rescribes. Musteres, & Ciceronem in Formiano reliqui. Vale.

T.P.

M.T.C.T.P. Attico ad Atticum, lib. 7. 21.

PEdem in Italiâ videò nullum esse, qui non in istius potestate sit. De Pompeio scio nihil, eúmq; nisi in nauim se contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem incredibilem! huius autem nostri! Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo angor & crucior. Tu eadem non sine causâ times, non quò minùs quicquam expediat Cæsari ad diuturnitatem victoriæ, & dominationis: sed video, quorum arbitrio sit acturus. Rectè sit: censeo cedendum de oppidis his: ego consilij, quod optimum factu videbitur, facies: cum Philotimo loquere, atque adeò Terentiam habebis Idibus. Ego quid agam? quâ aut terrâ, aut mari persequar eum, qui, vbi sit, nescio? Et si terrâ quidem, quî possum? mari, quò? tradamigitur isti me? fac posse tutò. Multi enim hortantur: num etiam honestè? Nullo modo quidem à te petam consilium, vt soleo. Explicari res non potest: sed tamen si quid in mentem venit, velim scribas, & ipse quid sis acturus. Vale.

M.T.C.T.P. Attico S.A. 7. 23.

PHilotimi litera me quidem non nimis, sed eos, qui in his locis erant, admodum delectârunt. Ecce postridiè Cassij litera Capuâ à Lucretio, familiari eius: Nigidium à Domitio Capuam venisse; eum dicere, Vibullium cum paucis militibus è Piceno currere ad Cneum: confestim sequi Cæsarem: Domitium non habere militum vim. Idem scripsit

ſcripſit Coſſ. Capuâ diſceſſiſſe. Non dubito, quin Cneus in fugâ ſit, modo effugiat. A conſilio fugiendi, vt tu cenſes, abſum. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 7. 24.

CVm dediſſem ad te literas triſtes, & metuo ne veras, de Lucretij ad Caſſium literis Capuâ miſſis, Cephalio venit à vobis: attulit etiam à te literas hilariores, nec tamen firmas, vt ſoles. Omnia faciliùs credere poſſum, quàm quod ſcribitis, Pompeium exercitũ habere. Nemo huc ita affert, omniáque, quæ nolim. Rem miſerã! malas cauſas ſemper obtinuit: in optimâ concidit. Quid dicam niſi illud eum ſciſſe? (neque enim erat difficile, hoc neſciſſe.) Erat enim ars difficilis, rectè Remp. regere. Sed iam iámq; omnia ſciemus, & ſcribemus ad te ſtatim. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 8. 7.

VNum etiam reſtat amico noſtro ad omne dedecus, vt Domitio non ſubueniat, at nemo dubitat, quin ſubſidio venturus ſit. Ego non puto. Deceret igitur talem cinem, & eos, quos vnà ſcis eſſe; cum habeat præſertim & ipſe cohortes 30. Niſi me omnia fallunt, deſeret. Incredibiliter perturbauit: nihil ſpectat, niſi fugam: cui tu (video enim quid ſentias) me comitem putas debere eſſe. Ego verò quem fugiam habeo: quem ſequar, non habeo. Quòd enim tu meum conſilium laudas, & memorandum dicis, malle, quòd dixerim, me cum Pompeio vinci, quàm cum iſtis vincere: ego verò

malo: sed cum illo Pompeio qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur: Cum hoc verò qui antè fugit, quàm scit, aut quem fugiat, aut quò: qui nostra tradidit, qui patriam reliquit, Italiam deseruit: Si malui: contigit, victus sum. Quod superest, nec ista videre possum, quæ nunquam timui, ne viderem: nec mehercule istum, propter quem mihi non modò meis, sed memet ipso carendum est. Ad Philotimum scripsi de viatico, siue à Monetâ: nemo enim soluit, siue ab Oppijs, tuis contubernalibus. Cætera appositâ tibi mandabo. Vale.

Cn. Pomp. Proconsul. M.T. Ciceroni Imp. S. ad Attic. 8 14.

TVas literas libenter legi. Recognoui enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. Consules ad eum exercitum, quem in Apuliâ habui, venerunt. Magnoperè te hortor, pro tuo singulari perpetuóq; studio in Remp. vt te ad nos conferas, vt communi consilio Reip. afflictæ opem atq; auxilium feramus. Censeo, viâ Appiâ iter facias, & celeriter Brundusium venias. Cura vt valeas.

Cn. Pompeius Proconsul L. Domitio S. ad Attic. 8 18.

MIror te ad me nihil scribere, & potius ab alijs quàm à te de Rep. certiorem me fieri. Nos disiecta manu pares aduersarijs esse non possumus: contractis nostris copijs spero nos & Reip. & communi saluti prodesse posse. Quamobrē cùm constituisses, vt Vibullius mihi scripserat, ad 5 Id. Feb. Corfinio proficisci cum exercitu, & ad me venire,

ire, miror, quid causæ fuerit, quare consilium mu-
aris. Nam illa causa, quam mihi Vibullius scribit,
uis est, te propterea moratum esse quòd audieris,
Cæsarem Firmo progressum in castrum Truenti-
um venisse. Quanto enim magis appropinquare
aduersarius cœperat, eò tibi celeriùs agendum e-
at, vt te mecum coniungeres priùs, quam Cæsar
nt tuam iter impedire, aut me abs te excludere
osset. Quamobrem etiam te rogo, & hortor, id
uod non desitti superioribus literis à te petere, vt
rimo quoque die Luceriam aduenires, antequàm
opiæ, quas instituit Cæsar contrahere, in vnum
cum coactæ, vos à nobis distrahant: sed, si erunt,
ui te impediant, vt illas suas seruent; æquum est
e à te impetrare, vt cohortes, quæ ex Piceno &
Camerino venerunt, quæ fortunas suas reliquerunt, ad me missum facias. Vale.

Cn Pomp. L. Dom. S. ad Atticum, li. 8 Epist 10.

Iteræ mihi à te redditæ sunt ad 14. Calend. Mar. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfiniũ castra posuisse: quod putaui, & præmonui. Fit, vt nec in præsentia committere tecum prælium velit, & omnibus copijs conductis, te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit; atque istas copias coniungere optimorum ciuium possis cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus; quò magis etiam tuis literis sum commotus. Neque enim eorum militum, quos mecum habeo, voluntati satis confido, vt de omnibus fortunis Reipub. dimicem:

Neque etiam, qui ex delectibus conscripti sunt a Consulibus, conuenerunt. Quare da operam, si vl là ratione etiam nunc efficere potes, vt te explices & huc quamprimum venias, antequam omnes co pię aduersariorum conueniant. Neque enim cele riter ex delectibus huc homines conuenire possunt & si conuenirent, quantum iis committendum sit quòd inter se non noti sunt, contra veteranas legio nes, non te praterit. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Atticum, lib. 8. Epist. 21.

LIppitudinis meæ signum tibi sit librarij ma nus, & eadem causa breuitatis; et si nunc qui dem, quod scriberem, nihil erat, omnis expectati nostra erat in nuncijs Brundusinis: si nactus hic es set Cneum nostrum, spes dubia pacis: sin ille ant transmisisset, exitiosi belli metus. Sed vidésne, quem hominem inciderit Respub? quàm acutum quàm vigilantem? quàm paratum? si mehercul neminem occiderit, nec cuiquam quicquam ade merit, ab iis, qui eum maximè timuerant, maxim diligitur. Multùm mecum municipales homine loquuntur, multùm rusticani: nihil prorsus aliu curant, nisi agros, nisi villulas, nisi numnulos suo Et vide quàm conuersa res est: illum, cui ante confidebant, metuunt: hunc amant, quem time bant. Id quantis nostris peccatis, vitijsque euene rit, non possum sine molestiâ cogitare. Quæ ante impendêre putaram, scripseram ad te, & iam tua literas expectabam. Vale.

C. Cæs

C.Cæsar M.T.C.S.ad Attic.9.Ep.5.

CVm Furnium nostrum tantùm vidissem neque alloqui, neque audire me commodè potuisset properantem, atque essem in itinere, præmissis iam legionibus; præterire tamen non potui, quin & scriberem ad te, & illum mitterem, gratiásque agerem. Et si hoc officium & feci sæpè, & sæpiùs mihi facturus videor: ita de me mereris. Inprimis à te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem venturum, vt ibi te videam; vt tuo consilio, gratiâ, dignitate, ope omnium rerum vti possim. Ad propositum reuertar: festinationi meæ, breuitatíque literarum ignosces. Reliqua ex Furnio cognosces. Vale.

C.Cæsar C.Oppio & L.Cornelio Baldo, S.ad Attic.9.8.

GAudeo meherculè vos significare literis, quàm valdè probetis ea quæ apud Corfiniũ sunt gesta. Consilio vestro vtar libenter, & hoc libentiùs, quòd meâ sponte facere constitueram, quàm lenissimum me præberem; & Pompeium, rem operam, vt reconciliarem. Tentemus hoc modo si possumus, omnium voluntates recuperare, diuturnâ victoriâ vti: quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt: neque victoriam diutiùs tenere, præter vnum L.Sullam, quem imitaturus non sum. Hæc noua sit ratio vincendi, misericordiâ, & liberalitate nos muniamus. quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in

mentem veniunt, & multa reperiri possunt. De
his rebus rogo vos, vt cogitationem suscipiatis
Cneum Magium, Pompeij præfectum deprehendi
scilicet meo instituto vsus sum, & eum statim
missum feci. Iam duo præfecti fabrûm Pompeij i
meam potestatem venerunt, & à me missi sunt. S
volent grati esse, debebunt Pompeium hortari, v
malit mihi esse amicus, quàm ijs, qui & illi & mi
hi semper fuerunt inimicissimi: quorum artifi ij
effectum est, vt Respub. in hunc statum peruen
ret. Valete.

M.T.C.Cæsari S. ad Attic 9. Ep. 13.

VT legi tuas literas, quas ab Furnio nost
acceperam, quibus mecum agebas, vt v
bene essem, te velle vti consilio, & dignitate me
minùs sum admiratus. De gratia, & ope quid si
nificares, mecum ipse quærebam, spe tamen de
cebar ad eam cogitationem, vt te pro tua admira
bili ac singulari sapientia, de ocio, de pace, de co
cordia ciuium agi velle arbitrarer, & ad eam r
tionem existimabam satis aptam esse & naturam
& personam meam, quod si ita est, & si qua
Pompeio nostro tuendo, & tibi ac Reip. reconci
ando, cura te attingit; magis idoneum, quàm e
sum, ad eam causam, profectò reperies neminem
qui & illi semper, & senatui, quam primùm pot
paci auctor fui. Nec, sumptis armis, belli vll
partem attigi: iudicauíq; te eo bello violari, c
tra cuius honorem, populi Romani beneficio c
cessi

ceſſum, inimici atque inuidi niterentur. ſed veto tempore non modò ipſe auctor dignitatis tuæ fui, verùm etiam cæteris auctor ad te adiuuandum; ſic me nunc Pompeij dignitas vehementer mouet. Aliquot enim ſunt anni, cùm vos duos delegi, quos præcipuè colerem, & quibus eſſem, ſicut ſum, amiciſſimus. Quamobrem à te peto, vel potius precibus omnibus oro & obteſtor, vt in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoq; cogitationi, vt tuo beneficio bonus vir gratus, pius denique eſſe in maximi beneficij memoria poſſim. Quæ ſi tantùm ad me ipſum pertinerent, ſperarem me à te tamen impetraturum: ſed, vt arbitror, & ad tuam fidem, & ad Rempub. pertinet, me & pacis vtriuſq; veſtrûm, & ad ciuium concordiam, per te, quam accommodatiſſimum conſeruari. Ego, cùm anteà tibi de Lentulo gratias egiſſem, cum ei ſaluti, qui mihi fuerat, fuiſſes; tamen eius lectis literis, quas ad me gratiſſimo animo, de tua liberalitate, beneficióque miſit, eandem me ſalutem à te accepiſſe putaui, quam ille. in quem ſi me intelligis eſſe gratum, cura, obſecro, vt etiam in Pompeium eſſe poſſim. Vale.

Balbus M. T. Ciceroni Imp. S D. ad Attic 9. 16.

CÆſar nobis literas perbreues miſit, quarum exemplum ſubſcripſi: breuitate epiſtolæ ſcire poteris eum valdè eſſe diſtentum, qui tanta de re tam breuiter ſcripſerit. Si quid præterea noui fuerit, ſtatim tibi ſcribam. Cæſar Oppio Cornelióque

lióque S. Abvij. Iduum Mart. Brundusium veni, ad murum castra posui. Pompeius est Brundusij, misit ad me Cn. Magium de pace: quæ visa sunt, respondi. Hoc vos statim scire volui; cum in spem venero de compositione aliquid me conficere, statim vos certiores faciam. Valete. Quomodo me nunc putas (mi Cicero) torqueri, post quàm rursus in spem pacis veni, ne quæ res compositionē eorum impediat? Neque quod absens facere non possum, opto: quòd si vnà essem, aliquid fortasse proficere possem. Nunc expectatione crucior. Vale.

M. T. C. T. P Attico S ad Attic. 10. 2.

EGo cùm accipissem tuas literas Nonis April. quas Cephalio attulerat, essémq; Minturnis postridie mansurus, & inde protinùs: sustinui me in Arcano fratris, vt, dum aliquid certius afferetur, occultiore in loco essemus: agerentúrque nihilominùs, quæ sine nobis agi possunt. MNEMONEVTICA iam adest, & animus ardet; nec est quicquam, quò, & vnà; sed hæc nostra erit cura, & peritorum. Tu tamen, quoad poteris, vt adhuc feciſti, nos consilijs iuuabis. Res sunt inexplicabiles. Fortunæ sunt committenda omnia, sine spe conamur vllâ. Melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum, de quo ad me Tullia mea scripsit; sed & tempus alienum est, & homini non amico nostra incommoda tanta præsertim, spectaculo esse nollem, cui te meo nomine inimicum esse nolo. Vale.

Cæsar

Cæsar Imp. M. T C. Imp. S. ad Attic. 10. 9.

ETsi te nihil temerè, nihil imprudēter facturum iudicâram: tamen permotus hominum famâ, scribendum ad te existimaui, & pro nostrâ beneuolentiâ petendum, ne quò progredereris, inclinatâ iam re; quâ integrâ etiam progrediendum tibi non existimâsses. Namque & amicitiæ grauiorem iniuriam feceris; & tibi minùs commodè cōsulueris, si non fortunæ obsecutus videbere. Omnia enim secundissima nobis; aduersissima illis accidisse videntur: nec causam secutus videris (eadem enim tum fuit, cùm ab eorum consilijs abesse iudicasti) sed meum aliquod factum condemnasse, quo mihi grauius abs te nihil accidere potest: quod ne facias, pro iure nostræ amicitiæ à te peto: Postremò, quid viro bono & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abesse à ciuilibus controuersijs? quod nonnulli cùm probarent, periculi causa sequi non potuerunt. Tu, explorato & vitæ meæ testimonio, & amicitiæ iudicio, neq; tutius, neq; honestius reperies quicquam, quàm ab omni contentione abesse. xv. Cal. Maias ex itinere. Vale.

M. T. C. T. P. Attico ad Attic. 11. Epist. 18.

DE illius ab Alexandriâ discessu, nihil adhuc rumoris: contrà q; opinio, valdè esse impeditum. Itaque nec mitto (vt constitueram) Ciceronem: & te rogo, vt me hinc expedias. Quoduis enim supplicium leuius est hac permansione. Hac de re & ad Antonium scripsi, & ad Balbum,

&

& ad Oppium. Siue enim bellum in Italia futurum est, siue classibus vtetur, hîc esse me minimè conuenit: quorum fortasse vtrumque erit: alterum certè. Intellexi omninò ex Oppij sermone, quem tu mihi scripsisti, quæ istorum via esset; sed, vt eam flectas, te rogo. Nihil omninò iam expecto nisi miserum. Sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquare velim, & cum istis, & rem vt poteris, expedias, & mihi quamprimùm de omnibus rebus rescribas. Vale. 12. Calendarum Quint.

M.T.C.P.T. Attico ad Atticum, 11.12.

CVm tuis dare possem literas, non prætermisi: etsi quid scriberem non habebam. Tu ad nos & rarius scribis quàm solebas, & breuius. Credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. Veruntamen velim, si quid erit, qualecunque erit, scribas. Est autem vnum, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit, quod nulla equidem habeo in spe. Sed quia tu leuiter interdum significas, coges me sperare, quod optandum vix est. Philotimus dicitur secedere Idibus Sextil. nihil habeo de eo amplius. Tu velim ad ea mihi rescribas, quæ ad te anteà scripsi. Mihi tantum temporis satis est, dum, vt in pessimis rebus aliquid caueam, qui nihil vnquam caui. Vale. 11. Calend. Sextil.

M. An

M. Antonius Coss. M. T. Ciceroni. S. ad Attic. 14. 14.

OCcupationibus est factum meis, & subita tua profectione, ne tecum coràm de hac re agerem: quam ob causam vereor, ne absentia mea leuior sit apud te. quod si bonitas tua responderit iudicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A Cæsare petij vt Sextum Clodium restitueret: impetraui. Erat mihi in animo etiam tum sic vti beneficio eius, si tu concessisses: quo magis laboro, vt tuâ voluntate id per me facere nunc liceat. quòd si duriorem te eius miseræ & afflictæ fortunæ præbes, non contendam ego aduersus te, quanquam videor debere tueri commentarium Cæsaris. Sed mehercule, si humaniter, & sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem te profectò præbebis; & voles, P. Clodium in optima spe puerum repositum existimare, non te insectatum esse, cùm potueris, amicos paternos. Patere, obsecro te; pro repub. videri gessisse simultatem cum patre eius. Non contempseris hanc familiam. Honestiùs enim, & libentiùs deponimus inimicitias reipub. nomine susceptas, quam contumacie. Me deinde sine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum, & tenero animo eius persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias: quanquam tuam fortunam (Cicero) ab omni periculo abesse certum habeo: tamen arbitror malle te quietam senectutem, & honorificam potiùs agere, quàm sollicitam.

Postremò

Postremò, meo iure te hoc beneficium rogo; nihil enim non tuâ causâ feci. Quod si non impetro, per me Clodio daturus non sum, vt intelligas, quanti apud me auctoritas tua sit, atque eò te placabiliorem præbeas. Vale.

M. T. C. Planco. P. R. Desi. S. ad Attic. 16 20.

IGnosce mihi, quòd cùm anteà accuratissimè de Buthrotijs ad te scripserim, eâdem de re sæpiùs scribam. Non mehercule, mi Plance, facio, quòd parùm confidam aut liberalitati tuæ, aut nostræ amicitiæ: sed cùm tanta res agatur Attici nostri, nunc verò etiam existimatio, vt id quod probauit Cæsar nobis testibus, & obsignatoribus, qui & decretis & responsis Cæsaris interfueramus, videatur obtinere potuisse: præsertim cum tota potestas eius rei tua sit, vt ea, quæ Consules decreuerunt secundùm Cæsaris decreta, & responsa, non dicam cõprobes, sed studiosè libenterq; comprobes. Id mihi sic erit gratũ, vt nulla res gratior esse possit. Etsi iam sperabã, cùm has literas accepisses, fore, vt ea, quæ superioribus literis à te petijssemus, impetrata essent; tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nunciatum erit, te id fecisse, quod magnâ cum spe expectamus. Deinde enim confido fore, vt alio genere literarum vtamur, tibiq; pro tuo summo beneficio gratias agamus. quod si acciderit, velim sic existimes, non tibi tam Atticum, cuius permagna res agitur, quàm me, qui non minùs laboro, quàmille, obligatum fore. Vale.

M. T. C.

M.T.C. Capitoni S.ad Attic.lib.16.ep.11.

NOn dubito, quin mirêre, atque etiam ſtomachêre, quòd tecum de eâdem re agam ſæpiùs. Hominis familiariſſimi, & mihi omnibus rebus coniunctiſſimi permagna res agitur, Attici. Cognoui ego tua ſtudia in amicos, etiam in te amicorum; multùm potes nos apud Plancum iuuare. Noui humanitatem tuam. Scio quàm ſis amicis iucundus. Nemo nos in hac causâ plus iuuare poteſt, quàm tu: & res iſta eſt firma, vt debet eſſe, quam Conſules de conſilij ſententiâ decreuerunt, cum & lege & Senatus conſulto cognoſcerent, tamen omnia poſita putamus in Planci tui liberalitate; quem quidem arbitramur, cùm officij tui, & Reip. causâ decretum Conſulum comprobaturum, tum libenter noſtrâ causâ, eſſe facturum. Adiuuabis igitur (mi Capito) quod vt facias, vehementer etiam atque etiam rogo.

Vale.

Finis libri ſecundi.

LIBER TERTIVS.

Seruius Sulpitius M.T.C.S.Fam.lib.4. Epist.4.

POsteaquàm mihi renunciatum est de obitu Tulliæ, filiæ tuæ, sanè quàm pro eo, ac debui, graviter molestéq; tuli; communemq; eam calamitatem existimaui: qui si istic affuissem, neque tibi defuissem, coràmque meum dolorem tibi declarassem. Et si genus hoc consolationis miserum, atque acerbum est, propterea quia, per quos id fieri debet, propinquos, ac familiares, ipsi pari molestia afficiuntur, neque sine lachrymis multis id conari queunt: vt magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere, quàm alijs posse suum officium præstare: tamen quæ in præsentia mihi in mentem venerunt, decreui breui ad te perscribere: non quod ea te fugere existimem; sed quòd forsitan dolore impeditus, minùs ea perspicias. Quid est quòd tantoperè te commoueat tuus dolor intestinus? Cogita quemadmodum adhuc fortuna nobiscum egerit: ea nobis erepta esse, quæ hominibus non minus, quàm liberi cara esse debent; patriam, honestatem, dignitatem, ho-

nore

nores omnes. Hoc vno incommodo addito, quid ad dolorem adiungi potuit? aut quî non in illis rebus exercitatus animus callereiam debet, atque omnia minoris æstimare? An illius vicem, credo, doles? quoties in eam cogitationem necesse est vt tu venetis, nos sæpe incidimus, hisce temporibus non pessimè cum vis esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum vitâ commutare? quid autẽ fuit, quod illam hoc tempore ad viuendum magnoperè inuitare posset? quæ res? quæ spes? quod animi solatium? vt cum aliquo adolescente primario conuicta ætatem ageret? licitum est tibi (credo) pro suâ dignitate, ex hac iuuentute generum deligere, cuius fidei liberos tuos te tutò committere putares. An vt ea liberos ex sese pareret, quos cùm florentes videret, lætaretur? qui rem à parente traditam per se tenere possent? honores ordinatim in republicâ petituri essent? in amicorum negotijs libertate sua vterentur? Quid horum fuit, quod non priùs, quàm datum est, ademptum sit? At verò malum est liberos amittere: Malum; nisi hoc eius sit, hæc sufferre & perpeti. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulerit, volo tibi commemorare, si fortè eadem res tibi minuere dolorem posset. Ex Asia rediens, cùm ab Ægina Megaram versus nauigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere. Post me erat Ægina, antè Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt nunc

prostrata

proſtrata & diruta ante oculos iacent. Cœpi egomet mecum ſic cogitare: hem, nos homunculi, indignamur, ſi quis noſtrum interijt, aut occiſus eſt, quorum vita breuior eſſe debet, cùm vno loco tot oppidorũ cadauera proiecta iaceant? Viſne tute (Serui) cohibere, & meminiſſe hominem te eſſe natum? Crede mihi, cogitatione eâ non mediocriter ſum confirmatus. Hoc idem, ſi tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas. Modò vno tempore tot viri clariſſimi interierũt: de imperio præterea tãta diminutio facta eſt; omnes prouincia conquaſſatæ ſunt: in vnius muliercula animulâ ſi iactura facta ſit, tantoperè commoueris? quæ ſi hoc tempore non ſuum diem obiiſſet, paucis poſt annis tamen ei moriendũ fuit, quoniam homo nata fuerat. Etiam tu ab hiſce rebus animũ, ac cogitationem tuam auoca: atque ea potiùs reminiſcere, quæ digna tua perſona ſunt: illam, quamdiu ei opus fuerat, vixiſſe, vnàcùm Rep. fuiſſe, te patrem ſuum. Prætorem, Conſulẽ, Augurem vidiſſe; adoleſcentibus prima ijs nuptam fuiſſe; omnibus bonis propè perfunctam eſſe cùm Reſpub. occideret, vitâ exceſſiſſe. Quid eſt, quod tu, aut illa, cũ fortuna hoc nomine queri poſſitis? Deniq; noli te obliuiſci Ciceronẽ eſſe: & eũ, qui alijs conſueuerit præcipere, & dare conſilium; nec imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur ſe tenere medicinæ ſcientiam; ipſi ſe curare non poſſunt: ſed potius, quæ alijs tute præcipere ſoles, ea tute tibi ſubijce, atq;

apud

apud animum tibi propone. Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat, atque mollíat. Hoc te expectare tempus, tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tua te accurrere. Quòd si quis etiam inferis sensus est; qui illius amor in te fuit, pietásq; in omnes suos, hoc certè illa te facere non vult. da hoc illi mortuæ; da ceteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore mœrent: da patriæ; vt si qua in re opus sit, opera & consilio tuo vti possit. Deniq; quoniam in eam fortunam deuenimus, vt etiam huic rei nobis seruiendum sit; noli committere, vt quisquam te putet non tam filiam, quàm reipub. tempora, & aliorum victoriam lugere. Plura me ad te de hac re scribere pudet, ne videar prudentiæ tuæ diffidere. Quare, si hoc vnũ proposuero, finem faciam scribendi. Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre fortunam, magnámque ex eâ re te laudem adipisci; fac aliquando intelligamus, aduersam quoque te æquè ferre posse, neque id maius, quam debeat, tibi onus videri, ne ex omnibus virtutibus hæc vna tibi videatur deesse. Quòd ad me attinet, cùm te tranquilliore animo esse cognouero, de ijs rebus, quæ hic geruntur, quemadmodúmque se prouincia habeat, certiorem faciam.

M. Cicero S. D. Seruio Sulp. Fam. 4. Epist. 6.

EGo veò (Serui) vellem, vt scribis, in meo grauissimo casu affuisses. Quantum enim præsens me adiuuare potueris & consolando, et propè æquè dolendo, facilè ex eo intelligo, quod, literis tuis le-

ctis aliquantulum acquieui. Nam & ea scripsisti quæ leuare lectum possent: & in me consolando, non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti. Seruius tamen tuus omnibus officijs, quæ illi tempori tribui potuerunt, declarauit, & quanti ipse me faceret, & quam summum erga me animum tibi gratum putaret fore: cuius officia, iucundiora scilicet sæpe mihi fuerunt: nunquam tamen gratiora. Me autem non oratio tua solum, & societas pene ægritudinis, sed etiam auctoritas consolatur. Turpe enim esse existimo, me non ita ferre casum meum, vt tu, tali sapientia præditus, ferendum putas. Sed opprimor interdum, & vix resisto dolori; quòd ea me solatia deficiunt, quæ cæteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna non defuerunt. Nã & Quint. Maximus, qui filiũ consulare, clarum virum, & magnis rebus gestis, amisit; & L. Paulus qui duos septem diebus; & noster Gallus, & M. Cato, qui summo ingenio, summa virtute filium perdidit, ijs temporibus fuerunt, vt eos ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex Repub. consequebantur: mihi autem, amissis ornamentis ijs, quæ ipse commemoras, quæque eram maximis laboribus adeptus, vnum manebat illud solatium, quod ereptum est. Non amicorum negotijs, non Reipub. procuratione impediebantur cogitationes meæ: nihil in foro agere licebat: aspicere curiam non poteram: existimabamid, quod erat, omnes me et industriæ meæ fru-

ctus

ctus, & fortunæ perdidisse. Sed, cùm cogitarẽ, hæc mihi tecum, & cum quibusdam esse communia: & cùm frangerem iam ipse me, cogerémq; illa ferre toleranter, habebam quo confugerem, vbi conquiescerem, cuius in sermone, & suauitate omnes curas, doloresque deponerem. Nunc autem, hoc tam graui vulnere, etiam illa, quæ consenuisse videbantur, recrudescunt. Non enim, vt tum me à Repub. mœstum domus excipiebat, quæ leuaret: sic nunc domo mœrens ad Rempub. confugere possum, vt in eius bonis acquiescam. Itaque & domo absum, & foro; quod nec cum dolorem, quem è Repub. capio, domus iam consolari potest, nec domesticum Respub. Quò magis te expecto, teq; videre quamprimùm cupio. Maior mihi ratio afferri nulla potest, quàm coniunctio consuetudinis, sermonúmque nostrorum; quanquam sperabã, tuum aduentum (sic enim audiebam) appropinquare. Ego autem cùm multis de causis te exopto quàmprimùm videre; tum etiam, vt antè commentemur inter nos, quâ ratione nobis traducendum sit hoc tempus: quod est totum ad vnius voluntatem accommodandum, & prudentis, & liberalis, & (vt perspexisse mihi videor) nec à me alieni, & tibi amicissimi. Quod cùm ita sit, magnæ tamen est deliberationis, quæ ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu & beneficio quiescendi. Vale.

M.T.C.S.D.L. Lucceio. Q. Fil. Fam. lib. 5.
Epist. 12.

COràm me tecum eadem hæc agere sæpè conãtem deterruit pudor quidam, penè subrusticus: quæ nunc exponam absens audaciùs. Epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neque (vt ego arbitror) reprehendendâ, nomen vt nostrum scriptis illustretur & celebretur tuis: quod etsi mihi sæpè ostendis te esse facturum, tamen ignoscas velim huic festinationi meæ. Genus enim scriptorum tuorum, etsi erat semper à me vehementer expectatum, tamen vicit opinionem meam, méque ita vel cepit vel incendit, vt cuperem quàm celerrimè res nostras monumentis commendari tuis. Non enim me solùm commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit: sed etiam illa cupiditas, vt vel auctoritate testimonij tui, vel indicio benevolentiæ, vel suauitate ingenij, vivi perfruamur. Neque tamen, hæc cùm scribebam, eram nescius, quantis oneribus premerêre susceptarum rerum, & iam institutarum: sed quia videbam Italici belli, & ciuilis historiam iam penè à te esse perfectam; dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri: deesse mihi nolui, quin te admonerem, vt cogitares, coniunctè ne malles cùm cæteris rebus nostra contexere, an, vt multi Græci fecerunt, Calisthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum: qui omnes à perpetuis suis historijs ea, quæ dixi, belle separa-

separauerunt : tu quoque ita ciuilem coniurationem ab hostilibus externi que bellis seiungeres. Equidem ad nostram laudem non multùm video interesse : sed ad properationem meam quiddam interest, non te expectare, dum ad locum venias, at statim causam illam totã, & tempus arripere. Et simul, si vno in argumento, vnáque in personâ mens tua tota versabitur: cerno iam animo, quantò omnia vberiora, atque ornatiora futura sint. Neque tamen ignoro, quàm impudenter faciam, qui primùm tibi tantum oneris imponam: (potest enim mihi denegare occupatio tua:) deinde etiam, vt ornes me, postulem: quid si illa tibi non tanto perè videntur ornanda? Sed tamen, qui semel verecundiæ fines transierit, eum benè & nauiter oportet esse impudentem: Itaque te plane etiam atque etiam rogo, vt & ornes ea vehementiùs etiam, quàm fortasse sentis, & in eo leges historiæ negligas: gratiámque illam, de quâ suauissimè quodam in proœmio scripsisti, à quâ te affici non magis potuisse demonstras, quàm Herculem Xenophontium illum à voluptate: ea si me tibi vehementius commendabit, ne aspernere; amorique nostro plusculum etiam, quàm cõcedit veritas, largiare. Quòd si te adducemus, vt hoc suscipias; erit (vt mihi persuadeo) materies digna facultate, & copiâ tuâ. A principio enim coniurationis, vsque ad reditum nostrum, videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse: in quo & illâ poteris vti ciuilium

lium commutationum scientiâ, vel in explicandis causis rerum nouarum, vel in remedijs incommodorum: cùm & reprehendes ea, quæ vituperanda duces; &, quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis; &, si liberiùs, vt consueuisti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, insidias, proditionem notabis. Multam etiam casus nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt, plenam cuiusdam voluptatis, quæ vehementer animos hominum in legendo scripto retinere possit. Nihil est enim aptius ad delectationem lectoris, quàm temporum varietates, fortunæq; vicissitudines; qui etsi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt iucunda. Habet enim præteriti doloris secura recordatio delectationem: cæteris verò, nullâ perfunctis propriâ molestiâ, casus alienos sine vllo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est iucunda. Quem enim nostrûm ille moriens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miseratione delectat? qui tum denique sibi auelli iubet spiculum, posteaquàm ei percontanti dictum est, clypeum esse saluum; vt etiam in vulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. Cuius studium in legendo non erectum Themistoclis fugâ, reditúque retinetur? etenim ordo ipse Annalium mediocriter nos retinet, quasi enumeratione fastorum. At viri sæpè excellentis ancipites, varijque casus habent admirationem, expectationem, lætitiam, molestiam,

am, spem, timorem; si verò exitu notabili concludantur, expletur animus incundissima lectionis voluptate. Quid mihi acciderit optatius, si in hac sententiâ fueris, vt à continentibus tuis scriptis, in quibus perpetuam rerum gestarum historiam complecteris, secernas hanc quasi fabulam rerum, euentorúmq; nostrorũ? Habet enim varias actus, multásque actiones & consiliorum & temporum. Ac non vereor, ne assentatiunculâ quadam aucupari tuam gratiam videar, cùm hoc demonstrem, me à te potissimùm ornari, celebrariq; velle. Neque enim tu is es, qui, quid sis, nescias; & qui non eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quàm eos qui laudent, assentatores arbitrere. Neque autem ego sum ita demens, vt me sempiternæ gloriæ per eum commendari velim, qui non ipse quoq; in me commendando propriam ingenij gloriam consequatur. Neque enim Alexander ille, gratiæ causa ab Apelle potissimùm pingi, & à Lysippo fingi volebat: sed quòd illorum artem cùm ipsis, tum etiam sibi gloriæ fore putabat. Atqui illi artifices, corporis simulachra ignotis nota faciebant; qua vel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari viri. Nec minùs enim est Spartiates Agesilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem suam passus est esse, quàm qui in eo genere laborârunt: vnus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando, facilè omnes imagines hominum, statuásque

ſuperauit. Atque hoc præſtantius mihi fuerit, & ad lætitiam animi, & ad memoriæ dignitatem, ſi in tua ſcripta peruenero, quàm ſi in cæterorum, quod non ingenium mihi ſolùm ſuppeditatem fuerit tuum, ſicut Timoleonti a Timæo, aut ab Herodoto Themiſtocli, ſed etiam auctoritas clariſſimi & ſpectatiſſimi viri, & in Reip. maximis grauiſſimiſque cauſis cogniti, atque imprimis probati: vt mihi non ſolùm præconium quod, cum in Sigæum veniſſet Alexander ab Homero Achilli tributum eſſe dixit: ſed etiam graue teſtimonium imperitum clari hominis, magniq; videatur. Placet enim Hector ille mihi Nælianus, qui non tantùm laudari ſe lætatur, ſed audiit etiam à laudato viro. Quod ſi à te non impetro, hoc eſt, ſi qua te res impedierit (neq; enim fas eſſe arbitror quicquam me rogatum, abs te non impetrare) cogar fortaſſe facere, quod nonnulli ſæpè reprehendunt ſcribam ipſe de me. multorum tamen exemplo, et clarorum virorum. Sed, quod te non fugit. hæc ſunt in hoc genere vitia; & vt verecundiùs ipſi de ſe ſcribant neceſſe eſt, ſi quid eſt laudandum; & prætereant, ſi quid forte reprehendendum eſt. Accedit etiam, vt minor ſit fides, minor auctoritas; multi deniq; reprehendant, & dicant, verecundiores eſſe præcones ludorum gymnicorum, qui cum cæteris coronas impoſuerunt victoribus, eorúmque nomina magnâ voce pronunciauerunt, cùm ipſi ante ludorum miſſionem coronâ donentur, alium præ-

conem

conem adhibeant, ne suâ voce ipsi se victores esse prædicent. Hæc nos vitare cupimus; & si recipis causam nostram, vitabimus. Idq; vt facias, rogamus. Ac, ne fortè mireare, cur, cùm mihi sæpè ostenderis te accuratissimè nostrorum temporum consilia, atq; euentus literis mandaturum, à te id nunc tantoperè, & tam multis verbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de quâ initio scripsi, festinationis, quòd alacres animo sumus: vt ceteris, viuentibus nobis, ex libris tuis nos cognoscant, & nosmetipsi viui gloriolâ nostrâ perfruamur. His de rebus, quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi velim. Si enim suscipis causam, conficiam commentarios rerum omnium: sin autem differs me in tempus aliud, coràm tecum loquar. Tu interea non cessabis, & ea quæ habes instituta perpolies, nósque diliges. Vale.

M.T.C. T. P. Attico S. ad Atticum. 8 3.

MAximis, & miserrimis rebus perturbatus, cùm coram tecum mihi potestas deliberandi non esset, vti tamen tuo consilio volui. Deliberatio autem omnis hæc est; Pompeius Italiâ cedat, quod cum facturum esse suspicor, quid mihi agendum putes: &, quò faciliùs consilium dare possis, quid in vtramq; partem mihi in mentem veniat, explicabo breui. Cùm meritis Pompeij summa erga salutem meam, familiaritásque, quæ mihi cum eo est, tum ipsa Reipub. causa me adducit, vt mihi vel consilium meum cum illius consilio, vel

fortuna

fortuna coniungenda esse videatur. Accidit illud, si maneo, & illum comitatum optimorum, & clarissimorum ciuium desero, cadendum est in vnius potestatem: qui etsi multis rebus significat se nobis esse amicum, &, vt esset, à me est (tute scis) propter suspicionem huius impendentis tempestatis multò antè prouisum: tamen vtrunque considerandum est, & quanta ei fides sit habenda; & si maximè exploratum sit, eum nobis amicum fore, sit ne viri fortis, & boni ciuis, esse in eâ vrbe, in quâ cùm summis honoribus, imperiisque vsus sit, res maximas gesserit, sacerdotio sit amplissimo praeditus, non futurus sit sui iuris, subeunduque periculum sit cum aliquo fortè dedecore, si quando Pompeius Remp. recuperauerit. In hac parte hæc sunt. Vide nunc, quæ sint in alterâ. Nihil actum est à Pompeio nostro sapienter, nihil fortiter: adde etiam, nihil, nisi contra consilium, auctoritatemque meam. Omitto illa vetera, quòd ipsum in Remp. ille aluit, auxit, armauit; ille legibus per vim, & contra auspicia ferendis auctor; ille Galliæ vlterioris adiunctor; ille gener; ille in adoptando P. Clodio augur; ille restituendi mei, quàm retinendi studiosior; ille prouinciæ propagator; ille absentis in omnibus adiutor. Idem etiam tertio consulatu, postquàm esse defensor Reipub. cœpit, contendit, vt decem Tr. Pl. ferrent, vt absentis ratio haberetur; quod idem ipse sanxit lege quadam suâ, Marcóque Marcello Consuli finienti prouincias, Gallias

Gallias Calend. Martijs restitit. Sed, vt hæc omittam, quid fœdius, quid perturbatius hac ab vrbe discessu, siue potius turpissimâ fugâ? quæ conditio non accipienda fuit potius, quàm relinquenda patria? Mala conditiones erant; fateor: sed nunquid hoc peius? At recuperabit Rempub. Quando? aut quid ad eam spem est parati? Non ager Picenus amissus? non patefactum iter ad vrbem? non pecunia omnis & publica, & priuata, aduersario tradita? Denique nulla causa, nulla vires, nulla sedes, quò concurrant, qui Remp. defensam velint. Apulia delecta est, inanissima pars Italiæ, & ab impetu huius belli remotissima: fuga, & maritima opportunitas visa quari desperatione. Inuitè cepi Capuam; non quò munus illud defugerem, sed sine causâ, in quâ nullus esset ordinum, nullus apertus priuatorum dolor; bonorum autem esset aliquis, sed hebes, vt solet; & vt ipse sensissem, multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem, multi mutationis rerum cupidi. Dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsidio & sine pecuniâ. Itaque habui nihil omnino negotij, quòd ab initio vidi, nihil quæri præter fugam. Eum si nunc sequor, quò eam? cum illo non; ad quem cùm essem profecturus, cognoui in his locis esse Cæsarem, vt tutò Luceriâ venire non possem. Infero mari nobis, incerto cursu, hieme maximâ nauigandum est. Age iam, cum fratre, an sine? cum filio? an quomodo? In vtraque enim re

summa

summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos absentes, fortunásque nostras? acrior, quàm in cæterorum, quòd putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Age iam, has compedes, fasces inquam, hos laureatos, efferre ex Italiâ, quàm molestum est? qui autem locus erit nobis tutus, vt iam placatis vtamur fluctibus, antequàm ad illam venerimus? Quò autem, aut quò, nihil scimus. At si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus idem, fecero, quod in Cinnæ dominatione L. Philippus, quod L. Flaccus, quod Quintus Mutius: quoquo modo ea res huic quidem cecidit, qui tamen ita dicere solebat: se id fore videre, quod factum est: sed hoc malle, quàm armatum ad patriæ mœnia accedere. Aliter Thrasybulus, & fortasse melius: sed est certa quædam illa Mutij ratio, atque sententia: est aliqua etiam Thrasybuli: & cum sit necesse seruire tempori, & non amittere tempus, cùm sit datum. sed in hoc ipso habent tamen illi fasces molestiam. Sit enim nobis amicus, quòd incertum est: sed sit: deferet triumphum non acciperéne, periculosum sit: an accipere, inuidiosum ad bonos? O rem, inquis, difficilem, & inexplicabilem! Atqui explicanda est. Qui enim fieri potest? ac, ne me existimâris ad manendum esse propẽsiorem, quòd plura in ea parte verba fecerim: potest fieri, quod sit in multis quæstionibus, vt res verbosior hæc fuerit, illa verior.

Quam-

Quamobrem, vt maximâ de re æquo animo deliberanti, ita mihi des consilium velim. Naues & in Caietâ est parata nobis, & Brundusij. Sed ecce nuncij, scribente me hæc ipsa nocte in Caleno, ecce litere, Cæsarem ad Corfinium, Domitium Corfinium firmo exercitu, & pugnare cupiente, non puto etiam hoc Cneum nostrum commissurum, vt Domitium relinquat: etsi Brundusium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat, legionem à Fausto conscriptum, in Siciliam sibi placere à Cõsule duci, scripserat ad Consules. Sed turpe Domitium erit deserere implorantem eius auxilium. Est quædam spes, mihi quidem non magna, sed in his locis firma; Afranium in Pireneo cum Trebonio pugnâsse, pulsum Trebonium, etiam Fabium tuum transisse cum cohortibus: summa autem, Afranium cum magnis copijs aduentare. Id si est, in Italiâ fortasse manebitur. Ego autem, cùm esset incertum iter Cæsaris, quòd vel ad Capuam, vel ad Luceriam iturus putabatur: Leptam ad Pompeium misi, & literas: ipse, ne quò inciderem, reuerti Formias. Hæc te scire volui, scripsique sedatiore animo, quàm proximè scripseram, nullum meum iudicium interponens, sed exquirens tuum. Vale.

M. T. C. Dolabellæ Coss. S. ad Attic. 14. 20.

ETsi contentus eram (mi Dolabella) tua gloria, satisq; ex eâ magnam lætitiâ, voluptatemque capiebam: tamen non possum non confiteri, cumu-

lari

lari me maximo gaudio, quod vulgò hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminè conuenit, (conuenio autem quotidiè plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causâ, in hæc loca veniant: præterea ex municipijs frequentes necessarij mei) quin omnes, cùm te summis laudibus ad cœlum extulerunt, mihi cuntinuò maximas gratias agunt. Negãt enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consilijs obtemperans, præstantissimum te ciuem, singularem Coss. præbeas: Quibus ego, quanquam verissimè possim respondere, te, quæ facias, tuo iudicio, & tuâ sponte facere, nec cuiusquam egere consilio; tamen nequ planè assentior ne imminuam tuam laudem, somnis à meis consilijs profecta videatur; neque valdè nego. Sum enim auidior, etiam quàm satis est, gloriæ: & tamen non alienum est à dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni regum Regi fuit honestũ habere aliquem in consilijs capiendis Nestorem. mihi verò glorioſum, te, iuuenem Coss. florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cùm ad eum ægrotum, Neapolim venissem quanquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen antequàm me planè salutauerat, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cùm tantum valc apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, iam salui esse possemus. Dolabell verò tuo & gratulor, & gratias ago: quem quidem post te consulem, solum, possum verè consu-

len

lem dicere. Dein multa de facto, ac de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil praclarius actum vnquam; nihil Reipub. salutarius: atque hæc vna vox omnium est. A te autem peto, vt me hanc, quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ, sinas cernere, meque aliquâ ex parte in societatem tuarum laudum venire patiare. Quanquam, mi Dolabella, (hæc enim iocatus sum) libentius omnes meas, si modo sint aliquæ meæ, laudes ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cùm te semper tantum dilexerim: quantū tu intelligere potuisti, tum ijs tuis factis sic incensus sum, vt nihil vnquam in amore fuerit ardentius: nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amaui, vt scis, M. Brutum, propter eius summum ingenium, suauissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen Idibus Martijs tantum accessit ad amorem, vt mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi iampridem cumulatum etiam videbatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, vt mihi nunc denique amare videar, anteà dilexisse. Quare quid est, quod ego te horter, vt dignitati, & gloriæ seruias? Proponam tibi claros viros, quod facere solent, qui hortantur? Neminem habes clariorem, quàm teipsum: te imitere oportet, tecum ipse certes, nec licet quidem tibi iam, tantis rebus gestis, non tui

similem

similem esse. Quod cùm ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis vtendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini vt summa seueritas animaduersionis, non modò non inuidiosa, sed etiam popularis esset, & cùm bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortunâ quadam contigisset, gratularer felicitati tuæ: sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atque consilij. Legi enim concionem tuam: nihil illâ sapientius; ita pedetentim tum accessus à te ad causam factis, tum recessus, vt res ipsa maturitatem tibi animaduertendi omnium consensu daret. Liberasti igitur & vrbem periculo, & ciuitatem metu. Neque solùm ad tempus maximam vtilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum. Quo facto intelligere debes, in te positam esse Remp. tibique non modò tuendos; sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coràm plura propediem, vt spero. Tu, quoniam Rempub. nós q; conseruas, fac vt diligentissimè te ipsum, mi Dolabella, custodias. Vale.

M.T.C. Bruto S. ad Brutum, Epist. 2.

NOstræres meliori loco videbantur. Scripta enim ad te certò scio, quæ gesta sunt: quales tibi sæpè scripsi, Consules, tales extiterunt. Cæsaris verò pueri mirifica indoles virtutis. Vtinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratia, regere, ac tenere possimus, quàm facile adhuc tenui-

mus,

mus. Est omninò illud difficilius: sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti, & maximè per me eius operâ nos esse saluos; & vertè, nisi is Antonium ab vrbe auertisset, perijssent omnia. Triduo verò, aut quatriduò ante hanc rem pulcherrimam, timore quodam perculsa ciuitas tota ad te se cum coniugibus, & liberis effundebat. Eadem recreata ad 12. Cal. Maias, te huc venire quàm se ad te ire malebat: quo quidem die magnorum meorum laborum, multarúmque vigiliarum fructum cepi maximum, si modò est aliquis fructus ex solidâ veráq; gloriâ. Nam ante multitudinis, quantum capit vrbs nostra, concursus est ad me factus; ab eâ cum vsq; in capitolium deductus, maximo clamore, atque plausu in rostris collocatus sum. Nihil est in me inane, neq; enim debet. Sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, congratulatióq; me commouet, propterea quòd popularem me esse in populi salute, praclarum est. Sed hæc te malo ab alijs audire: me velim de tuis rebus, consilijsq; facias diligentissimè certiorem. Illúdq; consideres, ne tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit Senatus, sic populus Romanus, nullos vnquam hostes digniores omni supplicio fuisse, quàm eos cives, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt: quos quidem ego omnibus sententijs vlciscor, & persequor, omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac re sentias, tui iudicij est. Ego sic sentio, trium

fratrum vnam & eandem esse causam. Consules duos, bonos quidem, sed duntaxat bonos, amisimus. Hirtius quidem in ipsâ victoriâ occidit, cum paucis diebus magno prælio antè vicisset. Nam Pansà fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonij sectam secuti sunt. Itaq; id senatusconsultum plerique interpretantur, etiam ad tuos, siue captiuos, siue dedititios pertinere. Equidem nihil disserüi duriùs, cùm nominatim de C. Antonio decernerem, quòd ita statueram, à te cognoscere causam eius senatum oportere. 10. Calend. Maias.

M. Brutus M. T. C. S. D. ad Br. Epist. 4.

QVantâ sim lætitiâ affectus, cognitis rebus Bruti nostri, & consulum, facilius est tibi existimare quàm mihi scribere? Cùm alia laudo, & gaudeo accidisse; tum quòd Bruti eruptio non solùm ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad victoriam adiumento. Quòd scribis, trium Antoniorum vnam, atq; eandem causam esse: quid ego sentiam, mei iudicij esse? statuo nihil, nisi hoc: Senatus aut populi Romani iudicium esse de ijs ciuibus qui pugnantes non interierint. Ad hoc ipsum, inquies, iniquè facis, qui hostilis animi in remp. homines ciues appelles: imò iustissimè. Quod enim nondum Senatus censuit, nec populus Romanus iussit, id arroganter non præiudico, neq; reuoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto,

quod

quod eſt, quem me occidere res non coëgit, neque crudeliter quidquam eripui, neque diſſolutè quidquam remiſi: habuique in mea poteſtate, quod bellum fuit. Multò quidē honeſtiùs iudico, magiſque quod concedere poſſis Reſp. miſerorum fortunam non inſectari, quàm infinita tribuere potentibus, quæ cupiditatem & arrogantiam incendere poſſint. Quâ in re (Cicero vir optime, ac fortiſſime, mihique meritò, & meo nomine, & reip. chariſſime) nimis credere videris ſpei tuæ; ſtatímque, vt quiſq; aliquid rectè fecerit, omnia dare, ac permittere; quaſi non liceat traduci ad mala conſilia corruptum largitionibus animum. Quæ tua eſt humanitas, æquo animo te moneri patieris, preſertim de communi ſalute; facies tamen quod tibi viſum fuerit: etiam ego, cum me docueris. Nunc (Cicero) nunc agendum eſt, ne fruſtra oppreſſum eſſe Antonium gauiſi ſimus, neu ſemper primi cuiuſq; mali excidendi cauſa ſit, vt aliud renaſcatur illo peius. Nihil iam neq; opinantibus, aut patientibus nobis aduerſi euenire poteſt, in quo non cùm omniū culpa, tum præcipuè tua futura ſit; cuius tantam auctoritatem Senatus, ac populus Romanus non ſolùm eſſe patitur, ſed etiam cupit; quanta maxima in liberâ ciuitate vnius eſſe poteſt: quam tu non ſolùm benè ſentiendo, ſed etiam prudenter, tueri debes. Prudentia porrò, quæ tibi ſupereſt, nulla abs te deſideratur, niſi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia ſic abundè adſunt, vt

cum quolibet antiquorum comparari possint tuæ virtutes. Vnum hoc grato animo, liberaliq; profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim Senatus cuiquam dare debet, quòd male cogitantibus exemplo, aut præsidio sit. Itaq; timeo de consulatu, ne Cæsar tuus altiùs se ascendisse putet decretis tuis, quàm inde, si consul factus sit, descensurum. Quòd si Antonius ab alio relictum regni instrumentum, occasionem regnandi habuit: quonam animo fore putas, si quis, auctore, non tyranno, interfecto, sed ipso Senatu, putat se imperia qualibet concupiscere posse? Quare tum & felicitatem, & prouidentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cœpero, Cæsarem honoribus, quos acceperit, extraordinarijs fore contentum. Aliena igitur, inquies, culpe me reum facies? prorsus aliena, si prouideri potuit, ne existeret: quòd vtinã inspectare possis timorem de illo meum. His literis scriptis, te consulem factum audiuimus. Tum verò incipiã proponere mihi rempublicam, etiam suis nitentem viribus, si istuc videro. Filius valet, & in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idib. Maijs, ex castris.

M.T.C. & Q. Tyroni S.P.D. Fam. 16.9.

NOs à te, vt scis, discessimus ad quartum Nonas Nouemb. Leucadem venimus ad octauum Idus Nouem. ad septimum Actium: vbi propter tempestatem ad sextum Idus morati sumus. Inde ad quintum Idus Corcyram bellissimè nauigauimus.

quimus. Corcyræ fuimus vsque ad decimum sextum Calend. Decemb. tempestatibus recenti: ad 13. Cal. Decemb. à portu Corcyræorum, ad Cassiopem stadia 120. processimus. Ibi retenti ventis fuimus, vsq; ad nonum Calend. Interea, qui cupidè profecti sunt, multi naufragia fecerunt. Nos eo die cœnati soluimus. Inde austro lenissimo cœlo sereno, nocte illa, & die postero in Italiam ad Hydruntem ludibundi peruenimus: eodémq; vento postridiè (id erat ad septimum Calend. Decemb.) horâ quartâ à Brundusium venimus. Eodem tempore simul nobiscum in oppidum introijt Terentia, qua te facit plurimi. Ad quintum Calend. Decembris, seruus Cnei Planci Brundusij tandem aliquando mihi à te expectatissimas litteras reddidit, datas Idibus Nouemb. quæ me molestiâ valdè leuârunt: vtinam omninò liberâssent. Sed tamen Asclapo medicus planè confirmat, propediem te valentem fore. Nunc quidem ego te hortor, vt omnem diligentiam adhibeas ad conualescendum. Tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me noui. Scio te omnia facturum, vt nobiscum quàmprimùm sis: sed tamen ita velim, vt ne quid properes, Symphoniam Lysonis velim vitâsses, ne in quartam hebdomadam incideres. Sed, quandò pudori tuo malùisti obsequi, quàm valetudini, reliqua cura. Curio missi, vt medico honos haberetur, & tibi daret, quod opus esset: me cui iussisset, curaturum. Equum & mulum Brundusij tibi re-

liqui. Roma vereor, ne ex Calend. Ianuar. magni tumultus sint. Nos agemus omnia modicè. Reliquum est, vt te hoc rogem, & à te petam, ne temerè naviges. Solent nautæ festinare, quæstus sui causâ. Cautus sis, mi Tiro. Mare magnum & difficile tibi restat. Si poteris, cum Mescinio, (cautè is solet navigare.) Si minùs, cum honesto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, téq; nobis incolumem præstiteris, omnia à te habebo. Etiam atque etiam, noster Tiro, vale. Medico Curio, Lyso. i de te scripsi diligentissimè. Vale. Salue.

Finis libri tertij.

LIBER QVARTVS.

M.T.C. Seruio Sulpitio S.P.D. Fam. lib. 13. Epist. 17.

MArcus Curius, qui Patris negotiatur, multis & magnis de causis à me diligetur. Nam, & amicitia peruetus mihi cum eo est, vt primùm in forum veni, instituta: & Patris cùm aliquoties antea, tum proximè hoc miserrimo bello, domus eius tota mihi patuit. Quæ si opus fuisset, tam essem vsus, quàm mea. Maximum autem mihi vinculum cum eo est, quasi sanctioris

ctoris cuiusdam necessitudinis, quòd est Attici nostri familiarissimus, eúmque vnum prater ceteros obseruat ac diligit. Quem si tu iam forte cognouisti, puto me hoc, quod facio, facere seriùs. Eâ enim est humanitate, & obseruantiâ, vt eum tibi iam ipsum per se commendatum putem. Quod tamen si ita est, magnoperè à te queso, vt ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas literas contulisti, quàm maximus postea commendatione nostrâ cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam suam minùs se tibi obtulit, aut eum nondum habes satis cognitum, aut qua causa sit, cur maioris commendationis indigeat: sic tibi eum commendo, vt neque maiore studio quenquã, neq; iustioribus de causis commendare possim. Faciámque id, quod debent facere ij, qui religiosè, & sine ambitione cõmendant. Spondebo enim tibi, vel potiùs spondeo, in méq; recipio, eos esse M. Curij mores, eámque tum probitatem, tum etiam humanitatem, vt eum & amicitiâ tuâ, & tam accuratâ commendatione, si tibi sit cognitus, dignum sis existimaturus. Mihi certè gratissimum feceris, si intellexero has literas tantum, quantum scribens confidebam, apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. Cicero Q. Thermo Prop. S. P. D. Fam. 13. Epist. 57.

QVò magis quotidiè ex literis, nunciisq; bellum magnum esse in Syriâ cognosco, eò vehementiùs à te pro nostrâ necessitudine contendo, vt

mihi M. Anneium legatum primo quoq; tempore remittas. Nam eius operâ, consilio, scientia rei militaris, vel maximè intelligo, me, & Remp. adiuuari posse. Quòd nisi tanta res eius ageretur, nec ipse adduci potuisset, vt à me discederet: neque ego, vt eum à me dimitterem. Ego in Ciliciam proficiscei cogito circiter Calend. May. Ante eam diem Anneius ad me redeat oportet. Illud, quod tecum & coram, & per literas diligentissimè egi, id te nunc etiam atque etiam rogo, curæ sit tibi, vt suum negotium, quod habet cum populo Sardiano, pro tua æquitate, & pro suâ dignitate conficiat. Intellexi ex tuâ oratione, quum tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Anneii causa omnia velle. Sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil gratius facere posse, quàm si intellexero per te, illum ipsum negotiũ ex sententia confeciſſe. Id q; quamprimùm vt efficias, te etiam atq; etiam rogo. Vale.

M.T.C.P. Silio Proc. S.D. Fam. 13. 63.

NOn putaui fieri posse, vt mihi verba deessent; sed tamen in C. Lanio commendando desunt. Itaq; rem tibi exponam paucis verbis: sed tamen, vt planè perspicere possis voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi charissimus est, C. Lanium. Id fit, cùm plurimis eius officijs, tum summâ eius probitate, & singulari modestiâ. Eum ego à me inuitissimus dimisi: tum propter familiaritatem, & consuetudinis suauitatem; tum quòd consilio eius fideli,

deli, ac etiam bono libenter vtebar. Sed vereor, ne iam mihi superesse verba putes, quæ dixeram defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelligis, me, de quo ea suprà scripserim debere commendare. A teq; vehementer etiam atq; etiam peto; vt, quod habet in tua prouinciâ negotij, expedias; quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas. Hominem facilimum, liberalissimumq; cognosces. Itaque te rogo vt eum solutum, liberum, confectis eius negotijs per te, quamprimùm ad me remittas. Id mihi, fratrique meo gratissimum feceris. Vale.

M.T.C. Terentia, & Tullia Q. Frater & Q. Filius Tironi S.P.D. Fam. lib. 16. Epist. 1[illegible]

ETsi opportunitatem operæ tuæ omnibus locis desidero: tamen non tam meâ, quàm tuâ causâ doleo, te non valere. Sed quando in quartanam conuersa est vis morbi (sic enim scribit Curius) spero, te diligentiâ adhibitâ, etiam firmiorem fore. Modò fac id, quod humanitatis tuæ est, ne quid aliud cures hoc tempore, nisi vt quàm commodissimè conualescas. Non ignoro, quantum ex desiderio labores, sed erunt omnia facilia, si valebis. Festinare te nolo, ne nauseæ molestiam suscipias æger, & periculosè hyeme nauiges. Ego ad vrbē accessi [illegible]d. Non. Ianuar. obuiam mihi sic est proditum, [illegible]t nihil fieri potuerit honoratius. Sed incidi in ipsam flammam ciuilis discordiæ, vel potiùs belli; [illegible]i cum cuperem mederi, &, vt arbitror, possem; [illegible]piditates certorum hominum (nam ex vtráque

parte

parte sunt, qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt. Omninò & ipse Cæsar, amicus noster, minaces ad Senatum, & acerbas literas miserat, & erat adhuc impudens, qui exercitũ, & prouinciam, inuito senatu, teneret; & Curio meus illum incitabat. Antonius quidem noster, & Qu. Cassius, nullâ vi expulsi, ad Cæsarem cum Curione profecti erant. Posteaquam Senatus consulibus, pretoribus, tribunis plebis & nobis (qui proconsules sumus) negotium dederat, vt curaremus, ne quid Resp. detrimenti caperet; nunquam maiore in periculo ciuitas fuit; nunquam improbi ciues habuerunt paratiorẽ ducem omninò. Ex hac quoque parte diligentissimè bellum comparatur. Id fit auctoritate & studio Pompeij nostri, qui Cæsarem sero cœpit timere. Nobis inter has turbas, Senatus tamen frequens flagitauit triumphum; sed Lentulus consul, quò magis suum beneficium faceret, simul atque expedisset, quæ essent necessaria de Rep. dixit se relaturum. Nos agimus nihil cupidè, eóque est nostra pluris auctoritas. Italiæ regiones descriptæ sunt, quam quisque partem tueatur. Nos Capuam sumpsimus. Hæc te scire volui. Tu etiam atque etiam cura, vt valeas; literásque ad me mittas, quoties cunque habebis, cui des. Etiam atque etiam vale. Dat. pridie Idus Ianuar.

M. T. C. Cn. Pom. Proc. S. ad Attic. 8. Epist 15.

CVm ad te literas misissem, quæ tibi Canu[illegible] reddita sunt, suspicionẽ nullam habebam, [illegible]

Rei

Reip. causâ mare transiturum: erámq; in spe magnâ fore, vt in Italiâ possemus aut concordiam constituere, quâ mihi nihil vtilius videbatur, aut Remp. summâ cum dignitate defendere. Interim nondum meis literis ad te perlatis, ex ijs mandatis, quæ D. Ælio ad consules dederas, certior tui consilij factus, non expectaui, dum mihi à te literæ redderentur: confestímq; cum Qu. fratre, & cum liberis nostris iter ad te in Apuliam [illegible] cœpi. Cùm Theanum Sidicinum venissem, C. Messius familiaris tuus mihi dixit alijque complures, Cæsarem iter habere Capuam: & eo ipso die mansurum esse Æserniæ. Sanè sum commotus, quod, [illegible] esset, non modò iter meum interclusum, sed [illegible] ipsum planè exceptum putabam. Itaq; tum Ca[illegible] processi, vt ibi potissimùm consisterem, dum certũ [illegible]obis ab Æserniâ de eo, quod audieram, referre[illegible]ur: at mihi, cùm Calibus essem, affertur literarũ [illegible]arum exemplum, quas tu ad Lentulum Consulẽ [illegible]isisses. Hæ scriptæ sic erant: literas tibi à L. Do[illegible]itio ad 13. Calend. Mar. allatas esse, earúmque exemplum subscripseras, magníque interesse Reip. [illegible]ripseras, omnes copias primo quoq; tempore in v[illegible]um locum cõuenire, et vt, præsidij quod satis esset, [illegible]apuæ relinqueret. His ergo literis lectis, in eadẽ [illegible]pinione fui quâ reliqui omnes, te cum omnibus co[illegible]ijs ad Corfinũ esse venturũ; quò mihi, cùm Cæsar [illegible] oppidũ castra haberet, tutũ iter esse nõ arbitra[illegible]ur. Cùm res in summâ expectatione esset, vtrũq;

simul

sin ul audiuimus, & quæ Corfinij acta essent, & t
iter Brundusium facere cœpisse. Cúmque nec mi
hi, nec fratri meo dubium esset, quin Brundusium
contenderemus; à multis, qui è Samnio, Apuliâ
veniebant, admoniti sumus vt caueremus, ne ex
ciperemur à Cæsare, quòd is in eadem loca, quæ n
petebamus, profectus, celeriùs etiam, quàm no
possemus, eò, quò intenderat, venturus esset. Quo
cùm ita esset; nec mihi, nec fratri meo, nec cu
quam amicorum placuit committere, vt temer
tas nostra non solùm nobis, sed etiam reipub. nec
ret: cùm præsertim non dubitaremus quin, si etia
tu, um nobis iter fuisset, te tamen iam consequi no
posse mus. Interim accepimus tuas literas, Cann
ad 10. Calend. Martij datas; quibus nos hortaris
vt celeriùs Brundusium veniamus: quas cum a
cepissimus ad 3. Calend. Mart. non dubitabamu
quin tu iam Brundusium peruenisses, nobis q. it
illud omninò interclusum videbatur, neque min
nos esse captos, quã qui Corfinium veniissent. Ne
enim eos solos arbitrabamur capi, qui in arma
rum manus incidissent; sed eos nihilominùs, q
regionibus excluſi, intra præsidia, atque intra a
ma aliena venissent. Quod cùm ita sit, maxim
vellem primùm tecum semper fuisse; quòd quide
tibi ostenderam, cùm à me Capuam reiciebam
Quod feci non vitandi oneris causâ, sed quòd v
debam teneri illam vrbem sine exercitu non pos
accidere autem mihi nolebam, quod doleo vi

fortissim

rtissimis accidisse. Quoniam autem tecum vt ſ-
em non contigit, vtinam tui consilij certior factus
ſſem: nam ſuſpicione aſſequi non potui, quòd om-
ia priùs arbitratus ſum fore, quàm vt hac Reip.
auſa in Italiâ non poſſet, duce te, conſiſtere. Ne-
ue verò nunc conſilium tuum reprehendo, ſed
rtunam Reip. lugeo. Nec, ſi ego quid tu ſis ſecu-
ta, non perſpicio, idcircò minùs exiſtimo, te nihil,
ſi ſummâ ratione, feciſſe. mea quæ ſemper fuerit
ntentia, primùm de pace vel iniquâ conditione
tinendâ, deinde de vrbe (nam de Italiâ quidem
hil mihi vnquam oſtenderas) meminiſſe te ar-
itror. Sed mihi non ſumo, vt meum conſilium
alere debuerit: ſecutus ſum tuum, neq; id reipub.
uſâ, de quâ deſperaui, quæ & nunc afflicta eſt,
c excitari ſine ciuili, pernicioſiſſimo bello po-
ſt. Sed te quærebam, tecum eſſe cupiebam, ne-
e eius rei facultatem, ſi qua erit, prætermittam.
o me in hac omni causâ facile intelligebam pug-
adi cupidis hominibus non ſatisfacere. Primum
im præ me tuli, me nihil malle, quàm pacem; non
in eadem timerem, quæ illi: ſed ea bello ciuili
iora ducebam. Inde ſuſcepto bello, cùm pacis
ditiones ad te adferri, à téque ad eas honorifi-
& largè reſponderi viderim, duxi meam ratio-
m, quam tibi facilè me probaturum, pro tuo in
beneficio, arbitrabar. Memineram me eſſe v-
n, qui pro meis maximis in Remp. meritis ſup-
ia miſerrima & crudeliſſima pertuliſſem: me

eſſe

esse vnum, qui si offendissem eius animũ, cũi tum
ùm iam in armis essemus, consulatus tamen alter
& triumphus amplissimus deferebatur, subijcere
eisdem pralijs; vt mea persona semper ad improba
rum ciuium impetus aliquid videretur habere po
pulare. Atque hec non ego priùs sum suspicatus
quàm mihi palàm denunciata sunt; neque ea tan
pertimui, si subeunda essent, quàm declinanda pu
taui, si honestè vitare possem. Quoniam breuer
illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem no
stram vides: reliqui facultatem res ademit. Iis ar
tem, quib[illegible] non satisfacio, facilè respondeo. Ne
[illegible]imicior C. Cæsari vnquam fui, quàm il
neque [illegible] amiciores Reip. quàm ego. Hoc inter n
& illis interest, quòd, cùm & illi ciues optimi sin
[illegible] ab ista laude non absim; ego conditionibu
[illegible]dem te intellexeram velle, illi armis disce
[illegible] maluerunt: quæ quoniam ratio vicit, perficia
profectò, vt neq; Respub. ciuis à me animum, ne
tu amici desideres.

Cn. Pomp. Marcello & L. Lentulo Coss. D.

Attic. 8 17.

EGo, quòd existimabam dispersos nos neq
reipub. vtiles, neq; nobis præsidio esse posse, i
circò ad L. Domitium literas misi: primùm vt ip
cum omni copiâ ad nos veniret, si de se dubitar
vt cohortes 19. quæ ex Piceno ad me iter habeb
ad nos mitteret. Quod veritus sum, factum est,
Domitius implicaretur, neq; ipse satis firmus es

ad castra facienda, quòd meas 19. & suas 12. cohortes tribus in oppidis distributas haberet (nos partim Albæ, partim Sulmone collocauit) neque, si vellet, expedire posset. Nunc scitote me esse in summâ solicitudine: nam & tot, & tales viros periculo obsidionis liberare cupio: neq; suo subsidio ire possum, quòd his duabus legionibus non putei esse committendum, vt illuc ducantur. Ex quibus tamen non amplius 14. cohortes contrahere potui, quas Brundusium misi; neque Canusium sine præsidio, dum abessem, putaui esse dimittendum. D. Ælio mandâram, quòd maiores copias habebamus habituros, vt, si vobis videretur, alter ipse ad nostrum ad me veniret; alter in Siciliam cum ea copia, quam Capuæ, & circum Capuam comparastis, & cum iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur. Domitius cum 12. suis cohortibus eidem adiungeretur: reliquæ copiæ omnes Brundusium cogerentur, & inde nauibus Dyrrachium transportarentur. Nunc cum hoc tempore nihilo magis ego, quàm vos, subsidio Domitio ire possim, neu per montes explicare, non est nobis committendum, vt ad has 14. cohortes, quas dubio animo habeo, hostis accedere, aut in itinere, me consequi possit. Quamobrem placitũ est mihi (etiam video C. Marcello, & cæteris nostri ordinis, qui hîc sunt) vt Brundusium ducerẽ hanc copiã, quam ego meam habeo. Vos hortor, quodcunq; militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem Brundusium

venietis

venatis quàm primùm. Arma, quæ ad me missuri eratis, ijs censeo armetis milites, quos vobiscũ habetis; quæ arma superabunt, ea si Brundusium in mentis deportaueritis, vehementer Reip. profueritis. De hac re vellem nostros certiores faceretis. [illegible] ad P. Lupum, & C. Coponium Prætores missi, [illegible] si nobis coniungerent, & militum quod haberent, ad nos deducerent. Valete.

M.T.C.M.Mario S.D.Fam.lib.7.Epist.3.

PErsæpè mihi cogitanti de cõmunibus miseriis in quibus tot annos versamur, & (vt video) versabimur, solet in mentem venire illius temporis, quo proximè fuimus vnà: quin etiam ipsum diem memoriâ teneo. Nam ad tertium Id. Maias Lentulo & Marcello Consulibus, cùm in Pompeianum vesperi venissem, tu mihi solicito animo præsto fuisti. Solicitum autem te habebat cogitatio, tum officij, tum etiam periculi mei. Si manerem in Italiâ, verebare, ne officio deessem: si proficiscerer ad bellum, periculum te meum commouebat. Quo tempore vidisti profectò me quoque ita conturbatum, vt non explicarem, quid esset optimum factũ: pudori tamen malui, famæque cedere, quàm salutis meæ rationem ducere. Cuius me mei facti pœnituit, non tam propter periculum meum, quàm propter vitia multa, quæ ibi offendi, quæ veneram. Primùm neq; magnas copias, neque bellicosas: deinde, extra ducem paucósque prætere. (de principibus loquor) reliqui primùm in ip[illegible]

bello rapaces: deinde in oratione ita crudeles, vt ipsam victoriam horrerem: maximum autem alienum amplissimorum virorum. Quid quæris? Nihil boni, præter causam. Quæ cùm vidissem, desperans victoriam, primùm cœpi suadere pacem, cuius fueram semper auctor; deinde cùm ab eâ sententiâ Pompeius valdè abhorreret, suadere institui, vt bellum duceret. hoc interdum probabat, & in eâ sententiâ videbatur fore, & fuisset fortasse, nisi quadam ex pugnâ cœpisset suis militibus confidere. Ex eo tempore vir ille summus, nullus imperator fuit. Signa tirone & collectitio exercitu cum legionibus robustissimis contulit: victus turpissimè, amissis etiam castris, solus fugit. hunc ego belli mihi finem feci: nec putaui, cum integri pares non fuissemus, fractos superiores posse, discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas insidias incidendum, aut deueniendum in victoris manus, aut ad Iubam confugiendum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut consciscenda mors voluntaria. Certè nihil fuit præterea, si te victori nolles, aut non auderes committere. Ex omnibus autem ijs, quæ dixi, incommodis, nihil tolerabilius exilio, præsertim innocenti, vbi nulla adiuncta est turpitudo: addo etiam, si in ea vrbe careas, in qua nihil sit, quod videre possis sine dolore. Ego cum meis (si quicquã nunc uisuspiam est) etiam in meis esse malui: quæ acciderunt, omnia dixi esse futura. Veni domum, non

quòd optima viuendi conditio esset: sed tamen, si esset aliqua forma reipub. tanquam in patriâ vt essem: si nulla, tanquam in exilio. Mortem mihi cur consciscerem, causa nulla visa est: cur optarem, multa. Vetus est enim, Vbi non sis, qui fueris, non esse cum quibus viuere. Sed tamen vacare culpa, magnum est solatium præsertim cùm habeã duas res, quibus me sustentem: optimarum artium scientiam, & maximarũ rerum gloriam: quarũ altera mihi viuo nunquam eripietur; altera ne mortuo quidem. Hæc ad te scripsi verbosiùs, & tibi molestius fui, quòd te, cùm mei, tum Reip. cognouerim amantissimum. Notum tibi omne consilium meum esse volui, vt primùm scires, me nunquam voluisse plus quenquam posse, quàm vniuersam remp. Posteà autem, quàm alicuius culpa tantum valeret vnus, vt obsisti non posset, me voluisse pacem, amisso exercitu, & eo duce, in quo spes fuerat vno me voluisse etiam, reliquis omnibus postquam non potuerim, mihi ipsi finem fecisse belli: nunc autem si hæc ciuitas est, ciuem esse me: si non, exulem esse non incommodiore loco, quàm si me Rhodum, aut Mytilenas contulissem. Hæc tecum coram malueram: sed quia longiùs fiebat, volui per literas eadem; vt haberes quid diceres, si quando in vitia imperatores meos incidisses. Sunt enim, qui, cũ mei interitus nihil fuerit reipub. profuturus, crimenis loco putent esse, quòd viuam. Quibus ego certè scio non videri satis multos periisse: quisi me aut

dissen

dissent, quamuis iniqua pace, honestè tamen viuerent: armis enim inferiores, non causâ fuissent. Habes epistolam verbosiorem fortasse quàm velles: quod tibi ita videri putabo, nisi mihi longiorem remiseris. Ego, si quæ volo, expediero, breui tempore te, vt spero, videbo. Vale.

M. T. C. Marcello S. D. Fam. lib. 4. Epist. 7.

ETsi eo te adhuc consilio vsum intelligo, vt id reprehendere non audeam, non quin ab eo ipse dissentiam, sed quod ea te sapientia esse iudicem, vt meum consilium non anteponam tuo: tamen & amicitiæ nostræ vetustas, & tua summa erga me benevolentia, quæ mihi iam à pueritiâ tuâ cognita est, me hortata est, vt ea scriberem ad te, quæ & saluti tuæ conducere arbitrarer, & non aliena esse ducerem à dignitate. Ego eum te esse, qui horum malorum initia multo ante videris, qui consulatum magnificentissimè atque optimè gesseris, præclarè memini: sed idem etiam illa vidi, neque te consilium ciuilis belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeij, nec genus exercitus probare, semperque summè diffidere; quâ in sententiâ me quoque fuisse memoriâ teneo te arbitror. Itaque neque tu multum interfuisti rebus gerendis; & ego semper egi, ne interessem. Non enim iis rebus pugnabamus, quibus valere poteramus, consilio, authoritate, causâ, quæ erant in nobis superiora: sed lacertis & viribus quibus pares non eramus. Victi sumus igitur, aut, si dignitas vinci non potest,

fracti certè & abiecti. In quo tuum consilium nemo potest non maximè laudare, quòd cum spe vincendi simul abiecisti, certandi etiam cupiditatem; ostendisti q; sapientem & bonum ciuem initia belli ciuilis inuitum suscipere, extrema non libenter persequi. Qui non idem consilium, quod tu, secuti sunt, eos video in duo genera esse distractos. Aut enim renouare bellũ conati sunt, hinque se in Africam contulerunt; aut quemadmodum nos, victori sese crediderunt. Medium quoddam tuum consilium fuit, qui hoc fortasse humilis animi duceres; illud, pertinacis. Fateor, à pleríque, vel dicam ab omnibus, sapiens tuum consilium; à multis, etiam magni, ac fortis animi iudicatum: sed habet ista ratio (vt mihi quidem videtur) quendam modũ, præsertim cùm tibi nihil deesse, arbitrer ad tuas fortunas omnes obtinendas, præter voluntatem. Sic enim intellexi, nihil aliud esse, quod dubitationem afferret ei, penes quam est potestas, nisi quòd vereretur, ne tui illud beneficium omninò non putares. De quo quid sentiam, nihil attinet dicere: cùm appareat, ipse quid fecerim. Sed tamen si iam ita constituisses, vt abesse perpetuò malles, quàm ea, quæ nolles, videre: tamen id cogitare debes, vbicunque esses, te fore in eius ipsius, quem fugeres, potestate. Qui si facilè passurus esset, te carentem patriâ & fortunis tuis, quietè & liberè viuere: cogitandum tibi tamen esset, Romæ-ne & domi tuæ, cuiusmodi res esset; an Mytilenis, an Rhodi malles viuere,

viuere, ſed cùm ita latè pateat eius poteſtas, quem veremur, vt terrarum orbem complexa ſit: nónne mauis ſine periculo domi tuæ eſſe, quàm cum periculo, alienæ? Equidem, etiam ſi oppetenda mors eſſet, domi atque in patriâ mallem, quàm in externis, atque alienis locis. Hoc idem omnes, qui te diligunt, ſentiunt; quorum eſt magna, pro tuis maximis, clariſſimíſque virtutibus, multitudo. Habemus etiã rationẽ rei familiaris tuæ, quam diſſipari nolumus. Nam etſi nullam poteſt accipere iniuriam, quæ futura perpetua ſit; propterea quòd neque is, qui tenet rempub. pateretur, neque ipſa reſpub. tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo: hi autem qui eſſent, auderem ſcribere, niſi te intelligere confiderẽ. Hîc pro tẽ vnius ſolicitudines, vnius etiã multæ & aſſiduæ lachrymæ C. Marcelli, fratris optimi, deprecantur; nos curâ & dolore proximi ſumus; precibus tardiores, quòd ius adeundi, cùm ipſi deprecatore egeuerimus, non habemus. Gratiâ tantum poſſumus, quãtum vícti. Sed tamen conſilio, ſtudio, Marcello non deſumus: à tuis reliquis non adhibemur, ad omnia parati ſumus. Vale.

M. Marcellus M. Cic. S. D. Fam. lib. 4. Epiſt. 11.

PLurimùm valuiſſe apud me tuam ſemper auctoritatem, cùm in omni re, tùm in hoc maxime negocio, potes exiſtimare. cùm mihi C. Marcellus, frater amantiſſimus mei, non ſolum conſilium daret, ſed precibus quoq; me obſecraret: non

priùs mihi persuadere potuit, quã tuis est effectũ literis, vt vterer vestro potissimùm consilio. Res quemadmodum sit acta, vestræ literæ mihi declarant. Gratulatio tua, etsi est mihi probatissima, quòd ab optimo sit animo: tamen hoc mihi multò iucundius est, & gratius, quòd in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui verè meæ saluti fauerent, te cupidissimũ mei, singularemq; benevolentiam mihi prostitisse cognoui. Reliqua sunt eiusmodi, quibus ego, quoniam hæc erant tempora, facilè & ex æquo animo carebam. Hoc verò eiusmodi esse statuo, vt sine talium virorum, & amicorũ benevolentiâ, neque in aduersâ, neque in secundâ fortunâ quispiam viuere possit. Itaque in hoc ego mihi gratulor. Tu verò, vt intelligas homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi præstabo. Vale.

Servius Sulpitius M.C.S.D. Fam. 4. Epist. 12.

ETsi scio, non iucundissimum nuncium me vobis allaturum: tamẽ, quoniam Casus & Natura in bonis dominantur, visum est faciendum, quoquo modo res se haberet, vos certiores vt facerem. Ad x. Cal. Iunij quum ab Epidauro Piræũ naui aduectus essem, ibi Marcellũ collegam nostrum conueni, eumq; diem ibi consumpsi, vt cum eo essem. Postero die, cùm ab eo digressus essem, e[x] consilio, vt ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamque iurisdictionem absoluerem: ille, vti aiebat, suprà Maleas Italiam versus nauigaturus erat

erat. Postridie eius diêi, cùm ab Athenis proficiscei in animo haberem, circiter horam decimam mecum, Postumius, familiaris eius, ad me venit, & mihi nunciauit, M. Marcellum, collegã nostrum, post cœna tempus, à P. Magio Chione, familiari eius pugione percussum esse, & duo vulnera accepisse: vnum in stomacho; alterum in capite secundùm aurem; sperare tamen eum viuere posse. Magium se ipsum interfecisse: posteà se à Marcello ad me missum esse, qui hæc nunciaret & rogaret, vti cogerem medicos. Coëgi, & è vestigio eò sum profectus primâ luce. Cùm non longè à Piræeo abessem, puer Acidini obuiam mihi venit cum codicillis, in quibus erat scriptum, paulo ante lucem Marcellum diem suum obyisse. Ita vir clarissimus ab homine teterrimo, acerbissima morte est affectus: & cui inimici propter dignitatem pepercerant, inuentus est amicus, qui ei mortem afferret. Ego tamẽ ad tabernaculum eius perrexi: inueni duos libertos, & pauculos seruos: reliquos aiebant profugisse, metu perterritos, quòd dominus eorum ante tabernaculum interfectus esset. Coactus sum in eadẽ illa lectica, qua ipse delatus eram, meisq; lectica ijs in vrbẽ eum referre: ibíque pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei satis amplum faciendum curaui. Ab Athenienſibus, locum sepulturæ intra vrbem vt darent, impetrare non potui: quòd religione, se impediri dicerent: neque tamẽ id anteà cuiquam concesserant. Quod

proximum fuit, vt in quo vellemus Gymnasio eum sepeliremus, nobis permiserunt. Nos in nobilissimo orbis terrarum Gymnasio Academia, locum delegimus: ibique illum combussimus: posteáque curauimus, vt idem Athenienses in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. Ita, quæ nostra officia fuerunt, pro collegio, & propinquitate, & vino, & mortuo omnia ei præstitimus. Vale. Data prid. Calend. Iun. Athenis.

M T C. Q. Ligario S. D. Fam. 6 13.

ETsi tali tuo tempore, me aut consolandi aut iuuandi tui causâ; scribere ad te aliquid pro nostra amicitia oportebat: tamen adhuc id non feci, quia neque lenire videbar oratione, neq; leuare posse dolorem tuum. Posteà verò, quàm magnam spẽ habere cœpi, fore, vt te breui tempore incolumem haberemus: facere non potui, quin tibi & sententiam & voluntatem declararem meam. Primùm igitur scribam, quòd intelligo & perspicio, non fore in te Cæsarem duriorem. Nam et res eum quotidiè, & dies, & opinio hominum, &, vt mihi videtur, etiam sua natura mitiorem facit: idque cùm de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis eius: quibus ego ex eo tempore, quo primùm ex Africâ nuncius venit, supplicare vnà cum fratribus tuis non destitit, quorum quidem & virtus & pietas, & amor in te singularis, & assidua & perpetua salutis tuæ cura tantum profecit, vt nihil sit, quod non ipsum Cæsarem tributurum

rum existimem: & si tardius fit, quàm volumus magnis occupationibus eius, à quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliores fuerunt: & simul Africana causa iratior, diutiùs velle videtur eos habere solicitos, à quibus se putat diuturnibus esse molestijs conflictatum. Sed hoc ipsum intelligimus, eum quotidiè remissiùs, & placatiùs ferre. Quare mihi crede & memoriæ manda, me tibi id affirmâsse, te in istis molestijs diutiùs non futurũ. Quando, quid sentirem, exposui: quid velim tuâ causâ, re potius declarabo, quàm oratione. Et, si tantum possem, quantum in ea repub. de quâ ita meritus sum, vt tu existimas, posse debebam: me tu quidem in istis incommodis esses. Eadẽ enim causa opes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. Sed tamen, quicquid imago veteris meæ dignitatis, quicquid reliquiæ gratiæ valebunt; studium, consilium, opera, gratia, fides mea, nullo loco deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti: primùm ob eas causas, quas scripsi; deinde, quòd ea de repub. semper voluisti atq; sensisti, vt non modò nunc secunda sperare debeas; sed etiam si omnia aduersa essent, tamen conscientia & factorum, & consiliorum tuorum, quæcunque accidissent, fortissimo & maximo animo ferre deberes. Vale.

M.T.C.Q. Ligario S.D. Fam. 6. 14.

MEscito, omnem meum laborem, omnem operam, curam, studiũ in tua salute consumere.

re. Nã cum te semper maximè dilexi, tum fratrũ tuorum, quos æquè atque te, summâ benéuolentiâ sum complexus, singularis pietas, amórq; fraternus, nullam me patitur officij erga te studijq; munus aut tempus prætermittere. Sed quæ faciam, fecerímq; pro te, ex illorum te literis, quàm ex me[illegible]lo cognoscere. Quid autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tuâ, id tibi à me declarari volo. Nam si quisquã est timidus in magnis periculosisq; rebus sempérq; magis aduersos rerum exitus metuens, quàm sperans secundos, is ego sum: &, si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen, cùm ad 6. Calend. intercaleres priores, rogatu fratrum tuorum venissem manè ad Cæsarem, atque omnem adeundi, & conueniendi illius indignitatem, & molestiam pertulissem; cum fratres, & propinqui tui iacerent ad pedes, & ego essem locutus, quæ causa, quæ tempus tum postulabat: non solùm ex oratione Cæsaris, quæ sanè mollis & liberalis fuit: sed etiam ex oculis, & vultu, & multis præterea signis, quæ faciliùs perspicere potui, quàm scribere: hanc in opinionem discessi, vt mihi tua salus dubia non esset. quamobrem fac animo magno fortiq; sis; &, si turbidissima sapienter ferebas, tranquilliora lætè feras. Ego tamen tuis rebus sic adero, vt difficilimis: neq; Cæsari solùm, sed etiam amicis eius omnibus, quos mihi amicissimos esse cognoui, pro te, sicut adhuc feci, libentissimè supplicabo. Vale.

D. Bru-

D.Brutus M.T.C.S.D.Fam.11.13.

IAm non ago tibi gratias. Cui enim re vix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. Attendere te volo quæ in manibus sunt. Quâ enim prudentiâ es, nihil te fugiet, si meas literas diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de causis (Cicero) non potui: eram sine equitibus, sine armis: Hirtium periisse nesciebam; Cæsari non credebam prius, quàm cognouissem, & collocutus essem. Hic dies hoc modo abiit. Postridiè manè à Pansa sum accersitus Bononiam. Cùm in itinere essem, nunciatum mihi est, eum mortuũ esse. Recurri ad meas copiolas: sic enim verè eas appellare possum. Sunt extenuatissimæ, & inopiâ omniũ rerum pessimè acceptæ. Biduo me Antonius antecessit; itinere multò maiore fugiens, quàm ego sequens. Ille enim vt passim, ego ordinatim: quacunque iuit, vastitudo fuit, homines arripuit, constitit nusquam prius quàm ad vada venit. Quem locum vola tibi esse notum. Iacet inter Apenninum & Alpes, impeditissimus ad iter faciendum. Quum abessem ab eo millia passuum triginta, & se iam Ventidio coniunxisset, concio eius ad me est allata; quâ petere cœpit à militibus, vt se trans Alpes sequerentur: sibi cum Marco Lepida conuenire. Succlamatum est, & frequenter à militibus Ventidianis (nã suos valdè quàm paucos habet) sibi aut in Italiâ pereundum esse, aut vincẽdum. Etiam orare cœperunt, vt Pollentiã iter facerent. Quum sustinere

eos

eos non posset, in posterum diē iter suum contulit. Hac re mihi nunciatâ statim quinq; cohortes Pollentiam præmisi, meúmque iter eo contuli. Horâ ferè prædium meum Pollentiam venit, quàm Treb. cum equitibus: sanè quàm sum gauisus, in eo enim victoriam puto consistere. In spem veneram, quòd neq; Planci quatuor legiones, omnibus suis copijs pares arbitrantur; neq; ex Italia tam celeriter exercitū trajici posse credebant, quos ipsi adhuc satis arroganter Allobroges, equitatúsque omnis, qui eò præmissus erat à nobis, sustinebant; nostróque aduentu sustineri faciliùs posse confidimus. Tamen, si quo etiam casu Isaram se traiecerint, ne quid detrimenti reip. iniungant, summa à nobis dabitur opera. Vos magnum animum, optimámq; spem de summâ reipub. habere volumus: cùm, & nos, & exercitus nostros singulari concordiâ coniunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentiâ remittere debetis, daréq; operam, vt quàm paratissimi ab exercitu, reliquisq; rebus pro nostrâ salute contra sceleratissimam conspirationem hostium confligamus, qui quidem eas copias, quas diu simulatione reipub. comparârant, subitò ad patriæ periculum conuerterunt. Vale.

M.T.C. Bruto, S.D. Bru. Epist. 2.

Scriptâ, & obsignata iam Epistola, literæ mihi redditæ sunt à te plenæ rerum nouarū, maximéq; mirabiles: Dolabellam quinq; cohortes misisse

sisse in Cherronesum. Adeóne copijs abundat, vt is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Quinq; autem cohortibus quidnam se facturum arbitratus est, cùm tu eò quinq; legiones, optimũ equitatũ, maxima auxilia habeas? Quas quidem cohortes speroiam tuas esse, quon latro ille tam fuit demens; & tuum consilium vehementer laudo, quòd non prius tuum exercitum Appollonia, Dyrrachióq; mouisti, quàm de Antonij fuga audîsti, Bruti eruptione, populi Romani victoria. Itaq; quod scribis, posteà statuisse te ducere exercitum in Cherronesum, nec pati, sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium populi Romani, facis ex tua dignitate, & è Repub. Quòd scribis de seditione, quæ facta est in legione quarta; de Antonijs (quod dicam, in bonam partem accipias) magis mihi probatur militum seueritas, quã tua. Te beneuolentiã exercitus, equitumq; expertum, vehementer gaudeo. De Dolabella, vt scribis, si quid habeas noui, facies me certiorem: in quo valdè delector, me antè prouidisse, vt tuum iudicium liberum esset cum Dolabella belli gerendi; & id valdè pertinuit, vt ego tum intelligebã, ad Remp. vt nunc iudico, ad dignitatẽ tuam. Quod scribis, me maximo odio egisse, vt insectarer Antonios, idque laudas: credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo. Scribis enim, criùs prohibenda bella ciuilia esse, quàm in superatos iracundiam exercendam. Vehementer à te,

Brute,

Brute, dissentio: neq; clementiæ tuæ concedo: sed fulcitaris seueritas vincit inanem speciem clementiæ: quòd si clementes esse voluerimus, nunquam deerunt bella ciuilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem quod Plautinus pater in Truculento: Mihi quidem ætas acta ferme est, tuâ istuc refert maximè. Opprimemini (mihi crede Brute) nisi prouideritis: neque enim populum semper eundem habebitis, neque Senatum, neque Senatus ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta: nihil potest esse verius. 14. Calend. Maij. Vale.

M. T. Cicero S. D. Titio Fam. 5. 16.

Et si vnus ex omnibus minimè sum ad te consolandum accommodatus, quòd tantum ex tuis molestijs cœpi doloris, vt consolatione ipse egerem: tamen, cum longius à summi luctus acerbitate meus abesset dolor, quàm tuus, statui nostræ necessitudinis esse meaq; in te beneuolentiæ, non tacere tanto in tuo mœrore tamdiu: sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ leuare dolorem tuum posset, si minùs sanare potuisset. Est autem consolatio perualgata quidem illa maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus, homines nos vt esse meminerimus, eâ lege natos, vt omnibus fortunæ telis proposita sit vita nostra: neque esse recusandum: quò minùs eâ, quâ nati sumus conditione viuamus; neue tam grauiter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: euentisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis

nobis noui cogitemus. Neque hæ, neque cæteræ consolationes, quæ sunt à sapientissimis viris vsurpatæ, memoriæque & literis prodite, tantum videntur proficere debere, quantum status ipse nostræ ciuitatis, & hæc perturbatio temporum perditiorum: cùm beatissimi sint, qui liberos non susceperunt: minùs autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quàm si eosdem bonâ, aut deniq; aliquâ repub. perdidissent. Quòd si tuum te desiderium mouet, aut si tuarum rerum cogitatione mœres: non facile exhauriri tibi istum dolorem posse vniuersum puto. Sin illa te res cruciat, (quæ magis amoris est) vt eorum, qui occiderunt miserias lugeas: vt ea non dicam, quæ sæpissimè & legi & audiui, nihil mali esse in morte, in quâ si resideat sensus, immortalitas illa potiùs, quàm mors ducenda sit; sin sit amissus, nulla videri miseria debeat, quæ non sentiatur: hoc tamen non dubitans confirmare possum, ea misceri parari, impondere reip. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse videatur. Quid est enim iam, non modo pudori, probitati, virtuti, rectis studijs, bonis artibus, sed omninò libertati, ac saluti loci? Non, mehercule, quenquam audiui hoc grauissimo, & pestilentissimo anno, adolescentulum aut puerum mortuum, qui mihi non à Dijs immortalibus ereptus ex his miserijs, atque ex iniquissima conditione vitæ, videretur. Quare, si tibi vnum hoc detrahi potest, ne quid ijs, quos amâsti, mali putes contigisse;

tigisse: permultum erit ex mœrore tuo diminutũ. Reliquetur enim simplex illa iam cura doloris tui, quæ nec cum illis communicabitur, sed ad teipsum proprie referetur: in qua non est iam grauitatis ac sapientiæ tuæ, quàm tu à puero præstitisti, ferre immoderatiùs casum incommodorũ tuorum, qui sit ab eorũ, quos dilexeris, miseria, malóq; seiunctus. Etenim eum semper te, et priuatis in rebus, et publicis præstitisti, tuenda tibi, vt sit grauitas, & constantia seruiendum. Nam, quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit, id nos præripere consilio prudentiáq; debemus. Etenim si nulla vnquam fuit, liberis amissis, tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit; certè nos, quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus: neque expectare temporis medicinam, quam repræsentare ratione possimus. His ego literis, si quid profecissem, existimabam optandum quiddam me esse assequutum: sin minùs fortè valuissent, officio tamen esse functum beneuolentissimi atque amicissimi, quem me tibi & fuisse semper existimes velim, & futurum esse confidas.

Vale.

FINIS.